

2021
YILINA GİRERKEN

GİRİŞİMCİ VE İNSANİ DIŞ POLİTİKAMIZ

Mevlüt ÇAVUŞOĞLU
T.C. DIŞİŞLERİ BAKANI

Dışişleri Bakanlığı'nın 2021 Mali Yılı Bütçe Teklifi'nin TBMM Genel Kurulu'na
Sunulması Vesilesiyle Hazırlanan Kitapçık

Bu kitapçık, Dışışleri Bakanı Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun 14 Aralık 2020 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı, Hükümetimizin dış politika hedeflerine, uygulamalarına ve güncel konulara ilişkin değerlendirmelerini içeren takdimi tamamlayıcı nitelikte olup, çeşitli dış politika gelişmeleri hakkında 14 Aralık 2020 tarihi itibarıyla geçerli bilgileri içermektedir.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞİMCİ VE İNSANİ DİŞ POLİTİKAMIZ	4
2. KÜRESEL SALGIN SÜRECİNDE ATTIĞIMIZ ADIMLAR	5
3. DOĞU AKDENİZ ve EGE	7
4. KIBRIS	9
5. YUNANİSTAN	10
6. AVRUPA BİRLİĞİ	11
7. AVRUPA ÜLKELERİ	13
8. RUSYA FEDERASYONU	17
9. BALKANLAR	18
10. KUZEY AMERİKA	20
11. ORTADOĞU	21
12. SURİYE	22
13. IRAK	24
14. İRAN	25
15. KÖRFEZ ÜLKELERİ	25
16. KUZEY AFRİKA	26
17. GÜNEY KAFKASYA	27
18. ORTA ASYA	28
19. YENİDEN ASYA	29
20. GÜNEY ASYA	30
21. ASYA-PASİFİK	32
22. AFRİKA	33
23. LATİN AMERİKA-KARAYİPLER	36
24. 1915 OLAYLARI	37
25. TERÖRİZMLE ULUSLARARASI ALANDA MÜCADELE	38
26. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER	39
27. NATO VE ULUSLARARASI GÜVENLİK KONULARI	40
28. AGİT, SİLAHSIZLANMA VE SİLAHLARIN KONTROLÜ	42
29. AVRUPA KONSEYİ VE İNSAN HAKLARI	43
30. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI	43
31. ULUSLARARASI EKONOMİ VE BÖLGESEL ÖRGÜTLER	44
32. BARIŞ İÇİN ARABULUCULUK	46

33. ANTALYA DİPLOMASİ FORUMU	47
34. DİJİTAL DİPLOMASİ	48
35. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA, İNSANİ VE KALKINMA YARDIMLARIMIZ	48
36. ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA ALTINDA BULUNAN SURİYELİLER VE GÖÇ KRİZİ	50
37. ENERJİ VE ULAŞTIRMA.....	50
38. DENİZCİLİK	52
39. İKLİM, ÇEVRE VE SU	52
40. EĞİTİM, KÜLTÜR VE TANITIM	54
41. ENFORMASYON, İLETİŞİM VE KAMU DİPLOMASİSİ.....	55
42. YURTDIŞI ve YURTIÇİNDE GENİŞLEYEN TEMSİL AĞIMIZ	57
43. YURTDIŞINDA YAŞAYAN VATANDAŞLARIMIZ	58
44. VİZE VE KONSOLOSLUK KONULARI.....	59
45. PROTOKOL FAALİYETLERİ	60
46. ANLAŞMALAR.....	61
47. STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ.....	61
48. DİPLOMASİ AKADEMİSİ.....	62
49. TERCÜME VE ARŞİV FAALİYETLERİ.....	62
50. HABERLEŞME VE BİLİŞİM ALTYAPISI.....	63
51. PERSONEL KONULARI	64
52. İDARİ VE MALİ İŞLER.....	65
53. BÜTÇE TEKLİFİ.....	68
54. BÜTÇE TEKLİFİ (AB Başkanlığı).....	70
55. BÜTÇE TEKLİFİ (TÜRKAK).....	73

1. GİRİŞİMCİ VE İNSANİ DIŞ POLİTİKAMIZ

2020 yılında tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını, uluslararası alanda uzun süredir etkilerini yakından hissettiğimiz kapsamlı değişim ve dönüşüm süreçlerine farklı bir boyut kazandırmıştır. Salgının hızlandırıcı etkisiyle birlikte, hem küresel hem de bölgesel planda jeopolitik rekabet daha da belirgin hale gelmiştir. Farklı büyüklük ve gelişmişlik düzeyindeki güçlerin dahil olduğu bir rekabet ortamında gerilim artmıştır.

Diğer taraftan, son dönemde eleştiri konusu olan çoktaraflılık, salgınla birlikte yeni bir darbe almıştır. Tüm insanlığı yakından ilgilendiren küresel bir kriz karşısında ortak bir tutum sergilenememiş olması, uluslararası örgütleri güç ve itibar kaybına uğratmış ve mevcut küresel yönetim mekanizmalarının yetersizliğini bir kez daha gözler önüne sermiştir. Ülkelerin içe kapanma refleksleriyle birlikte, popülizm, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı gibi eğilimler tırmanışa geçmiştir.

Salgın, ülkemizin kesişme noktasında yer aldığı çalkantılı coğrafyalardaki kırılganlık ve sınamaları daha da şiddetlendirmiştir. Ülkemizin dayanıklılık, iyi yönetim, kriz yönetimi ve devlet kapasitesi gibi vasıflarının ne kadar önemli olduğu bu süreçte tekrar görülmüştür.

Bu dönemde de bir yandan ülke içerisinde salgınla mücadele ederken, diğer taraftan Suriye, Libya ve Doğu Akdeniz başta olmak üzere milli çıkarlarımızı yakından ilgilendiren konularda sahada ve masada güçlü varlık göstermeyi sürdürdük. “Girişimci ve İnsani Dış Politika” anlayışımız çerçevesinde, gereken her konuda inisiyatif üstünlüğünü elde tutmaya ve gelişmeleri lehimize yönlendirmeye çaba gösterdik. Sert ve yumuşak güç unsurlarını akılcı ve dengeli bir şekilde bir arada kullanan, haklının ve mazlumun yanında duran, insan odaklı, bölgesel istikrarı gözeterek evrensel ilkelere saygılı, etkin, yerli ve milli dış politika anlayışımızı kararlılıkla uyguladık.

Cumhuriyetimizin yüzüncü yılı olan 2023'e doğru ilerlerken, Atatürk'ün "Yurtta Sulh Cihanda Sulh" vecizesiyle ortaya koyulan anlayış doğrultusunda uyguladığımız Girişimci ve İnsani dış politikamız, ulusal güvenliğimizi ve milli menfaatlerimizi teminat altında tutmaya devam etmekte, aynı zamanda insanlığın ortak barış ve refahına da katkıda bulunmaktadır.

2. KÜRESEL SALGIN SÜRECİNDE ATTIĞIMIZ ADIMLAR

Küresel bir sorun olan koronavirüs salgını bağlamında Bakanlığımızda 25 Mart 2020 tarihinde Koordinasyon ve Destek Merkezi kurulmuştur. Merkez, gelişmelerin izlenmesi, değerlendirilmesi, Bakanlığımız imkanlarının seferber edilerek, başta vatandaşlarımıza yardım sağlanması olmak üzere, yurtdışıyla bağlantılı konularda ulusal kurumlarımız, dış temsilciliklerimiz ve yabancı ülkelerle gerekli eşgüdümün sağlanması göreviyle harekete geçirilmiştir. Bu sayede etkin mukabele ve yönlendirme sağlanmıştır. Merkezin kuruluşuyla beraber üstlendiği en acil ve öncelikli vazife yurtdışında mahsur kalmış vatandaşlarımızın yurda dönüşlerinin sağlanması olmuştur. Çabalarımız sonucunda Cumhuriyet tarihinin en kapsamlı tahliye operasyonu, 4 Aralık itibarıyla 141 ülkeden 100.000'i aşkın yurttaşımız yurda getirilmiştir. Tahliye konusunda yabancı ülkelerin yardım talepleri de geri çevrilmemiş; 17 Mart-11 Haziran döneminde 91 ülkeden 37.682 yabancıya tahliyesine destek olunmuştur. Aynı zamanda vatandaşlarımızı yurtdışından getirdiğimiz tahliye uçuşlarımızla 7.000'e yakın yabancıya tahliyesi sağlanmıştır.

Koronavirüs salgınıyla birlikte ortaya çıkan olağanüstü şartlarda yurtdışındaki vatandaşlarımızın sağlık sorunları, cenazelerinin nakli, maddi sıkıntıları gibi her türlü sorunlarıyla yakından ilgilenilmiştir. 4 Aralık itibarıyla salgın nedeniyle yurtdışında 1.557 vatandaşımız vefat etmiştir. Yakınlarının talebi doğrultusunda 1.354 cenazemiz yurda getirilmiştir. Cenazeler defin noktasına kadar takip edilmiş; ailelerin bu süreçteki istek ve ihtiyaçları öğrenilerek, bunlar karşılanmıştır.

Salgınla mücadelenin küresel işbirliği ve dayanışma gerektirdiği inancıyla, ihtiyaç duyan ülkelere dost eli uzatılmıştır. Bu çerçevede, ihracat/satın alma izinleri ve bağış şeklinde olmak üzere toplam 156 ülkeye, ihtiyaç fazlası ürünlerle yardım sağlanmıştır. Öte yandan, uluslararası kuruluşlar da ülkemizden yardım talebinde bulunmuştur. 11 uluslararası kuruluş/bağlı organın, ülkemizden satın alma, bağış, personel ve eğitim desteği şeklinde olmak üzere talepleri tamamen veya kısmen karşılanmıştır.

Türk vatandaşı ve yabancıların yurda giriş ve çıkışlarına uygulanan kısıtlamaların 11 Haziran'da kaldırılmasıyla beraber, uçuşların başlatılması, seyahatler ve turizmin canlandırılması maksadıyla gerekli adımlar atılmış ve 90'dan fazla ülkeyle karşılıklı uçuşlar başlatılmıştır. Yabancı ülke makamları nezdindeki yoğun girişimlerimiz neticesinde pek çok ülkenin ülkemize yönelik seyahat kısıtlamalarının ve uyarılarının kaldırılması da sağlanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığımızın başlattığı Güvenli Turizm programı yabancı ülkelerde tanıtılmıştır. Bu gayretlerimiz sayesinde, Rusya Federasyonu (RF), İngiltere, Almanya, Ukrayna, Polonya, Sırbistan dahil pek çok ülkeden turisti bu yaz da ülkemizde ağırladık.

Salgınla mücadelede uluslararası işbirliği girişimlerine öncülük ettik veya bunları destekledik. Birleşmiş Milletler'de (BM), G20'de, Türk Konseyi'nde, MIKTA'da, İslam İşbirliği Teşkilatı'nda (İİT) ve birçok uluslararası platformda yapılan çalışmalara katkılarımızla salgınla mücadelede çoktarafılığın önemini öne çıkardık. BM Genel Kurulu'nda "Kovid-19 ile mücadelede tıbbi malzeme, aşı ve ekipmana küresel ulaşımın temini için uluslararası işbirliği" konulu karar tasarısının eş-sunucusu olduk. Salgınla mücadelede çoktarafılı işbirliği alanında öne çıkan Uluslararası Koordinasyon Grubu'nun da üyesi olarak toplantılarına katılım sağlamaktayız.

Ülkemizin önderlik ettiği uluslararası çabalar neticesinde 2021 yılı Dünya Sağlık Örgütü tarafından "Uluslararası Sağlık Çalışanları Yılı" ilan edilmiştir. 73. Dünya Sağlık Asamblesi'nde alınan karara

dair süreç Bakanlığımızla Sağlık Bakanlığımız tarafından işbirliği içerisinde yürütülmüştür.

3. DOĞU AKDENİZ ve EGE

Ülkemiz, bölgedeki en uzun kıyı şeridine sahip ülke olarak, Doğu Akdeniz'deki deniz alanlarında uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru hak ve çıkarlara sahiptir.

Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon meselesinin, biri doğrudan Kıbrıs meselesi, diğeri ise bölgedeki deniz yetki alanlarının ilgili tüm kıyıdaşlar arasında uluslararası hukuka uygun olarak sınırlandırılması olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır.

Doğu Akdeniz'de 2020 yılı boyunca sismik araştırma ve sondaj faaliyetlerimiz kararlılıkla sürdürülmüştür. Ayrıca, kıta sahanlığımızın batı sınırları ve Libya'yla imzaladığımız deniz yetki alanları anlaşması BM'ye tescil ettirilmiştir.

Ege'deki sorunları ise, Yunanistan'ın karasularını tektaraflı olarak 12 mile çıkarma yönündeki girişimleri, kıta sahanlığının sınırlandırılması, hava sahasının genişliği, FIR sahası yönetimi ve Yunanistan tarafından yapılan ihlallerin engellenmesi, Arama Kurtarma sahası, deniz sınırlarının tespiti, egemenliği uluslararası antlaşmalarla Yunanistan'a bırakılmamış adacık ve kayalıkların aidiyeti ve Doğu Ege Adalarının silahsızlandırılmış statüsünün ihlali oluşturmaktadır.

Yunanistan ile Ege sorunlarının ele alındığı İstikşafi Görüşmeler son olarak 1 Mart 2016'da gerçekleşen 60. turdan beri yapılmamaktadır. Sürecin yeniden başlatılması ve İstikşafi Görüşmelerin tarihinin belirlenmesi konusunda ilke mutabakatına varılmıştır.

Tarafımızdan, Sevilla Haritası'nın hukuki hükümsüzlüğü yönünde bir açıklama yapılması, Meis Adası'nda konuşlu askeri gemilerin geri çekilmesi ve diğer silahsızlandırılmış statüdeki adalarda askeri faaliyetlerden kati suretle imtina edilmesi beklentilerimiz

Yunanistan'a iletilmiş, ayrıca bu hususlar uluslararası platformlarda gündeme getirilmiştir. Bu dönemde Sevilla Haritası'nın bir hüküm taşımadığının AB ve ABD tarafından teyit edilmesi önemli olmuştur.

AB'nin Doğu Akdeniz'de Türkiye ve Kıbrıs Türkleri'nin haklarını korumak için kararlılıkla yürüttüğümüz arama ve sondaj faaliyetlerine dair yaklaşımı kabul edilemez. Üçüncü taraflar temelsiz tezlerin savunuculuğuna soyunmamalı, Doğu Akdeniz'deki karmaşık durumu daha da zorlaştırmamalıdır.

Türkiye, Doğu Akdeniz'de deniz sınırlarının adil ve barışçıl şekilde sınırlandırılmasını teminen diyaloga hazırdır. Bu çerçevede, Sayın Cumhurbaşkanımızın önerisiyle gündeme gelen, Doğu Akdeniz'deki meselelerin ele alınacağı çoktarafli konferans, bölgede diyalog ve işbirliğinin temini için önemli bir adım teşkil edebilecektir.

Diğer yandan, NATO Genel Sekreteri'nin öncülüğünde Türkiye ve Yunanistan Askeri Temsilcileri arasında yürütülen "ayrıştırma" gayretleri çerçevesinde, 1 Ekim'de bir metin üzerinde mutabık kalınmıştır. Önümüzdeki dönemde varılan mutabakatın ayrıntılandırılmasına yönelik müzakerelere devam edilmesi planlanmaktadır. Buna karşın, Yunan tarafı sürekli müzakerelerden kaçmaktadır.

Ayrıca, ABD Dışişleri Bakanlığı, Kongre için hazırladığı bir raporda, Yunanistan'ın Ege Denizi'nde karasuları genişliğinin 6 deniz mili olmasına rağmen ulusal hava sahası genişliğinin 10 deniz mili olduğunu iddia ettiğini ve uluslararası hukuka göre bir ülkenin hava sahasının karasularına karşılık gelmesi gerektiğini, bu bağlamda ABD'nin Yunanistan'ın hava sahası genişliğine ilişkin olarak Yunanistan'la aynı görüşü paylaşmadığını; ayrıca, Yunanistan Ege Denizi'nde 6 deniz mili genişliğinde karasuyu iddiasında olmakla birlikte, Yunanistan ve komşuları arasında sınırlandırma konusunda bir anlaşma bulunmadığını, dolayısıyla Yunanistan'ın bu alanlardaki karasuları ve karasularına karşılık gelen ulusal hava sahasının genişliği konusunda da kesinlik

olmadığını belirtmiştir. Böylece Yunan tezlerinin aşırı ve maksimalist yönü ABD tarafından da resmen kayda geçirilmiştir.

22 Kasım 2020 tarihinde açık denizde seyretmekte olan M/V Roseline A adlı Türk bayraklı ticaret gemisine AB'nin İrini Harekatı'nca düzenlenen hukuksuz operasyon tarafımızdan AB, Almanya, İtalya ve Yunanistan nezdinde kuvvetle protesto edilmiş; BM, NATO ve Uluslararası Denizcilik Örgütü IMO'da da gündeme getirilmiştir. Bu ve benzeri adımlar, Libya ve Doğu Akdeniz bağlamındaki tutumumuzu değiştiremeyecektir.

4. KIBRIS

Milli davamız Kıbrıs meselesinin, Ada'nın asli unsuru olan Kıbrıs Türk halkının haklarını koruyacak, güvenlik endişelerini karşılayacak bir çözüme kavuşturulması yönündeki çalışmalarımızı 2020 yılında da kararlılıkla sürdürdük.

Çözüme yönelik BM çerçevesindeki çabalara KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimleri nedeniyle ara verilmişti. Bu süreç, 18 Ekim'de Cumhurbaşkanlığı'na Sayın Ersin Tatar'ın seçilmesiyle sona ermiştir.

Bu ara dönemde de Kıbrıs Rum tarafının "Ada'nın tek sahibi olduğu" yanılısamasının değişmediği, yönetimi ve refahı Kıbrıs Türkleri'yle paylaşma iradesinin mevcut olmadığı görülmüştür. Çözumsuzlüğün gerçek sebebi olan bu zihniyete her vesileyle dikkat çektik.

KKTC Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin ardından, BM Genel Sekreteri Guterres tarafından görevlendirilen BM kıdemli yetkilisi Jane Hole Lute, gayriresmi 5+BM toplantısının düzenlenmesini teminen Ada'daki iki taraf ve garantör ülkelerle temaslarına yeniden başlamıştır. Bu toplantının müzakerelerin yeniden başlatılması anlamına gelmediğini, görüşmelere Crans-Montana'da bıraktığımız yerden başlamayacağımızı muhataplarımıza izah etmekteyiz. Sırf müzakere etmek için masaya oturmayacağımızı, 50 yılı aşkın süredir federasyon

modeli temelinde bütün ayrıntıları müzakere ettiğimizi ve bir sonuca ulaşamadığımızı, Kıbrıs meselesinin kapsamlı çözümü için Ada'daki gerçeklerin esas alınması gerektiğini ve egemen eşitlik temelinde iki devletli çözümün konuşulmasının zamanının geldiğini vurgulamaktayız.

KKTC Hükümeti tarafından başlatılan Kapalı Maraş'a dair bilimsel envanter çalışması devam etmektedir. Öte yandan, KKTC Hükümeti Kapalı Maraş bölgesindeki sahil şeridinin, sahile ulaşan yollarla birlikte gezi ve seyir amacıyla günün belirli saatlerinde sivillerin yaya olarak ziyaretine açılmasını kararlaştırmıştır.

Rum tarafı, bu kararın BM Güvenlik Konseyi (BMGK) kararlarını ihlal ettiğini, uluslararası barış ve güvenlik için tehdit oluşturduğunu ileri sürerek, bu adımı her platformda suiistimal etmiştir. Bu kararın Rum-Yunan ikilisinin iddia ettiği gibi herhangi bir mağduriyet yaratmadığını, BMGK kararlarına aykırılık teşkil etmediğini, ziyarete açılan bölgede özel mülk bulunmadığını, KKTC toprağı Maraş'ta tasarruf hakkının Kıbrıs Türk makamlarına ait olduğunu her vesileyle vurgulamaktayız. Sayın Cumhurbaşkanımızın KKTC'nin 37. kuruluş yıldönümü vesilesiyle 15 Kasım'da Ada'ya gerçekleştirdiği ziyaret çerçevesinde Kapalı Maraş'a da gitmesi, alınan karara yönelik güçlü desteğimizin en somut göstergesi olmuştur.

Kıbrıs meselesinin kalıcı bir çözüme kavuşturulması amacıyla gayretlerimizi sürdürürken, Kıbrıs Türk halkına uygulanan haksız kısıtlamaların kaldırılmasına yönelik çabaları da desteklemeyi sürdürmekteyiz. Türkiye olarak, Kıbrıs Türk halkının güven, huzur ve refah içinde yaşaması yönünde kararlı adımlar atmaktan geri durmayacağız.

5. YUNANİSTAN

2020 yılı içerisinde Yunanistan'la ilişkilerimizde anlaşmazlıklar ön plana çıkmış; Mart ayından bu yana devam eden salgın koşulları nedeniyle, anılan ülkeyle hava, kara ve deniz yolu bağlantımızın durmuş olması temasları olumsuz etkilemiştir.

Bu tabloya karşın, yukarıda değinilenler de dahil olmak üzere Yunanistan'la tüm alanlarda sorunlarımızı karşılıklı diyalog yoluyla çözmeye hazırız. Bu yaklaşımımızı, son olarak 8 Ekim'de Bratislava'da düzenlenen Küresel Güvenlik Forumu (GLOBSEC) marjında görüştüğüm Yunan mevkidaşım Dendias'la da paylaştım.

Öte yandan, Batı Trakya'da ve Onikiadalar'da yaşayan soydaşlarımızın durumlarıyla da yakından ilgileniyoruz. Yunanistan'la gerginlik yaşadığımız dönemlerde Yunan devletinin soydaşlarımıza yönelik baskılarının da arttığı geçmiş dönemlerden bilinen bir gerçektir. Son dönemde meydana gelen, İskeçe müftüsü Ahmet Mete'ye yönelik ırkçı tehdit mesajı bu baskının güncel örneklerinden biridir. Soydaşlarımızın ikili ilişkilerimizin gündeminden olumsuz etkilenmemeleri gerektiğini ve böyle bir durumun yaratabileceği sıkıntıları her seviyede Yunan muhataplarımıza hatırlatmaktayız. Keza, Batı Trakya dışındaki yerlerde yaşayan soydaşlarımız ve diğer Müslümanların cami ve mezarlık konusundaki beklentilerini de Yunan muhataplarımızla temaslarımızda gündeme getirmekteyiz.

6. AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Birliği'yle (AB) ilişkilerimizde, bazı üyelerin (Yunanistan, GKRY ve son dönemde Fransa) ülkemizle olan ikili sorunlarını AB platformuna taşımaları ve üyelik dayanışmasını aleyhimize kullanmaları nedeniyle artan bir gerginlik mevcuttur. AB'nin yapıcı olmaktan uzak yanlış ve taraflı tutumunun kabulü mümkün değildir. Bu durum, Türkiye-AB ilişkilerine olduğu kadar AB'nin inandırıcılığına da zarar vermekte, bölgesel barış ve refaha hizmet etmemektedir.

10-11 Aralık 2020 tarihlerinde düzenlenen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi öncesinde Yunanistan, GKRY ve son dönemde Fransa'nın da baskılarıyla AB ülkemize karşı ilave yaptırıma zorlanmıştır. Başta Almanya olmak üzere pek çok AB üyesi ülkenin sağduyulu yaklaşımı ve her düzeyde yaptığımız

diplomatik girişimler neticesinde ülkemize yönelik yaptırım kararı alınmamıştır. Bahsekonu AB Zirvesi'nde alınan kararlar, ülkemizle olumlu gündeme geçilmesi konusunda Ekim 2020 Zirvesi'ne göre daha yapıcı bir bakış açısını yansıtmaktadır.

Yunanistan ile istikşafi görüşmelerin başlatılabilmesi, Doğu Akdeniz Konferansı konusunda gelişme kaydedilebilmesi, Kıbrıs Türkleri ile Kıbrıs Rumları arasında hidrokarbon gelirleri paylaşımı konusunda görüşmelerin başlatılabilmesi halinde, üyelik perspektifi doğrultusunda ilerleme sağlanabilecektir. Türkiye kendisinin ve Kıbrıs Türkleri'nin çıkarlarını koruyarak, Avrupa'daki önem ve ağırlığını hissettirerek, AB ve üye ülkelerle ilişkilerini daha da geliştirme gayretlerini hızlandıracaktır.

AB'den öncelikli beklentilerimiz, kısıtlama yerine diyalog, müzakere ve olumlu gündemi teşvik etmesi, Türkiye-AB ilişkilerindeki yerleşik mekanizmaların yeniden işletilmesi, Gümrük Birliği'nin güncellenmesi çalışmalarına başlanması, vize serbestisi konusunda ilerleme sağlanması, fasıllarla ilgili siyasi engellerin kaldırılması, göç alanındaki işbirliğimizin yeni ihtiyaç ve gerçekler ışığında gözden geçirilmesi, katılım öncesi fonların siyasileştirilmemesi, terörle mücadelede işbirliğinin samimi biçimde geliştirilmesi ve ülkemizin güvenlik endişelerinin anlaşılmasıdır.

AB'nin bunları anlaması ve Türkiye'nin üyeliğinin Birliğe katacağı değeri görmesi durumunda, her iki taraf için de daha yapıcı ve faydalı ilişkiler kurulabileceğine dair inancımızı korumaktayız. AB üyeliği, tüm sorunlara rağmen stratejik hedefimiz olmaya devam etmektedir.

Bu hedef doğrultusunda, Türkiye-AB Mali İşbirliği sürecinde 2014-2020 dönemi için ayrılan fonların (3,2 milyar Avro) hepsi proje ve programlara aktarılmış olup, bunların uygulamaları 2025 yılına kadar devam edecektir. AB Komisyonu 2021-2027 bütçe döneminde ülkemiz dahil tüm aday ülkeler için toplam 12,5 milyar Avro'luk fon tahsisatı belirlemiştir. Söz konusu fondan azami ölçüde yararlanmak amacıyla kurumlarımızla yakın işbirliği içinde

proje çalışmaları başlatılmış ve 2021-2022 yılları için yaklaşık 3,5 milyar Avro'luk 350 proje teklifimiz Komisyon'a iletilmiştir. 2021-2027 döneminde AB programlarından en iyi şekilde yararlanmak için çalışmalarımız devam etmektedir.

7. AVRUPA ÜLKELERİ

Avrupa lkeleriyle ikili ilişkilerimizi ve işbirliğimizi yapıcı ve olumlu gündem temelinde geliştirmeye yönelik çalışmalarımız hız kesmeden surmektedir. Geride bıraktığımız yıl içinde Avrupa ülkelerinden karşıtlarımla, salgın koşullarında telefon ve videokonferans aracılığıyla, şartlar elverdiği ölçüde de yüzyüze pek çok temasta bulundum. Bilhassa AB yesi ülkelerle görüşmelerimde, bazı ye ülkelerin dar görüşlü ulusal çıkarlarının, "dayanışma ilkesi" erevesinde AB'yi rehin almasına müsaade edilmemesi gerektiğinin her vesileyle altını izmekteyim.

Özellikle Batı lkelerinde artış gösteren ırkçılık, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığı gibi vatandaş ve soydaşlarımızı doğrudan ilgilendiren sorunlar da bu ülkelerle ikili gündemimizin önemli konuları olarak yer almaktadır.

AB Dönem Başkanı **Almanya**'yla gündemimizde, ikili ilişkilerimizin ötesinde, Türkiye-AB ilişkileri ile koronavirüs salgınıyla mücadele, Doğu Akdeniz ve Libya'nın dâhil olduğu bölgesel konular da yer almaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımız şansölye Merkel'le bu konuları ele almak üzere sadece 1 Temmuz'dan bu yana 7 videokonferans görüşmesi yapmıştır. Ben de Sayın Kültür Bakanımız ve Sağlık Bakan Yardımcımızla birlikte 2 Temmuz'daki Berlin ziyaretim sonrasında, Dışışleri Bakanı Maas'la 5 videokonferans ve Bratislava'da düzenlenen GLOBSEC marjında 8 Ekim'de bir görüşme gerçekleştirdim. Bakan Maas'ı 25 Ağustos'ta ülkemizde de ağırladık. Bazı konularda görüşlerimiz örtüşmese dahi Almanya ile ikili ve bölgesel konularda diyalog ve işbirliğine önem atfetmekteyiz.

Avrupa'daki önemli ortaklarımızdan, NATO mttelikimiz **Birleşik Krallık**'la "Brexit" sonrasında imzalanacak Serbest Ticaret

Anlaşması ve vatandaşlarımızın haklarının korunmasına yönelik düzenlemelerin yapılması ana gündem maddelerimizdir. Bu çerçevede iki ülke makamları arasında eşgüdüm sağlamak üzere oluşturulan çalışma gruplarının faaliyetleri 2020 yılında devam etmiştir.

Fransa'yla ilişkilerimiz ise 2020 yılında, bilhassa Doğu Akdeniz, Libya, Suriye, Yukarı Karabağ, Lübnan gibi bölgesel ve uluslararası konulardaki görüş ayrılıklarımız ve Fransa'nın İslam karşıtlığı konusundaki tavrı nedeniyle, olumsuz bir dönemden geçmiştir. Fransa'nın, bölgesel/uluslararası meselelerde ülkemizi hedef alan tutum ve politikalarından uzaklaşarak, makul ve akılcı bir çizgiye dönmesini beklediğimizi her fırsatta vurgulamaktayız. Bu beklentimizi son olarak 8 Aralık'ta gerçekleştirdiğim telefon görüşmesinde Fransız mevkidaşıma ilettim. Öte yandan, Fransa'da bu yılın son aylarında öne çıkan, Müslümanlara ve İslam dinine ilişkin tartışmaları dikkatle takip etmekte, gereken adımları atmaktayız.

Akdeniz'e kıyıdaş veya komşu Güney ve Güneybatı Avrupa ülkelerinin önemli bir bölümüyle (bilhassa **İspanya, İtalya, Portekiz ve Malta**) işbirliğimiz güçlenmektedir. Akdenizlilik kimliğini paylaştığımız, ortak çıkarlarımızın ve tarihi bağlarımızın bulunduğu, önemli bölümü NATO'da müttefikimiz olan bu ülkelerle salgın döneminde dayanışma sergiledik; karşı karşıya olduğumuz benzer sınamalar karşısında düzenli görüş alışverişinde bulunduk. İtalya Dışişleri Bakanı'nı bu yıl iki kez ülkemizde ağırladık, ben de bir kez İtalya'yı ziyaret ettim. Keza İspanya Dışişleri Bakanı ülkemize geldi. Ben de Ocak ayında Lizbon ve Madrid'i ziyaret edeceğim. Malta Dışişleri Bakanı'yla birçok kez biraraya geldik. İtalya, İspanya ve Portekiz'le ilişkilerimizde son dönemde yakaladığımız ivmeyi, 2021 yılında düzenlemeyi öngördüğümüz Hükümetlerarası Zirvelerle devam ettireceğiz.

2020 yılında savunma sanayii alanındaki işbirliğini, ilgili tüm Avrupa ülkeleriyle temaslarımızda öncelikli olarak ele aldık. Savunma sanayii firmalarımızın, bilhassa ürün tedariki konusunda Fransız, İngiliz ve İtalyan firmalarıyla yaşadıkları sorunları

yakından takip ettim, ilgili ülkelerdeki mevkidaşlarım nezdinde girişimlerde bulundum. Bu sorunların giderilmesinde önemli mesafe kat ettik.

İskandinav ülkeleri belirli konularda Türkiye'ye karşı eleştirel bir tutum içinde olmakla birlikte, diyalog kanallarımız açıktır. Bu kapsamda son olarak **İsveç** Dışişleri Bakanı Linde'nin 13 Ekim'de ülkemize gerçekleştirdiği çalışma ziyaretinde, bu ülkeden terörle mücadele konusunda somut destek ve işbirliği beklentimizi açık bir dille ifade ettim.

Vişegrad Dörtlüsü (Çekya, Macaristan, Polonya ve Slovakya) ve Baltık ülkeleriyle ikili ilişkilerimizi de her alanda ileriye götürüyoruz. Bu ülkelerle ekonomik ve ticari alandaki işbirliğimizin gerçek potansiyelini yansıtacak şekilde artırılması yönünde ortak irade ve çalışmalar mevcuttur. Bahsigeçen ülkeler aynı zamanda Türkiye'nin AB üyelik sürecini de desteklemekte, ittifak bağlarımıza önem atfetmektedirler. Bu desteğini güçlü biçimde dile getiren **Macaristan**'la ilişkilerimiz Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği ile her alanda yakın temas halinde devam etmektedir. Dışişleri ve Ticaret Bakanı Szijjarto'nun 8 Aralık'ta ülkemize yaptığı ikili ziyaret ve bu vesileyle Bakan Szijjarto ile Sayın Sanayi ve Teknoloji Bakanımız eşbaşkanlıklarında yapılan Karma Ekonomik Komisyon toplantısı sonrasında ilişkilerimizi daha da ileriye götüreceğiz.

Bulgaristan ve Romanya'yla ilişkilerimiz her alanda gelişme göstermeye devam ediyor.

Belarus, son yıllarda karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ilişkilerimizin geliştiği dost bir ülkedir. Barış ve istikrarı bölgemiz için önem taşıyan bu ülkede 9 Ağustos'ta yapılan Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonrasında yaşanan gelişmeleri yakından takip ettik. Belarus halkının beklentilerini anlıyoruz; bununla beraber yapıcı olmayan dış müdahalelerin meseleyi daha karmaşık hale getirdiğini değerlendiriyoruz. Belarus'taki durumun toplumsal uzlaşma ve siyasi reform anlayışı çerçevesinde ülke içinde istikrara kavuşturulmasına yönelik desteğimiz devam edecek.

Ukrayna'yla ilişkilerimiz, 2011 yılında kurulan Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey (YDSK) mekanizmasıyla stratejik ortaklık düzeyine yükseltilmiş olup, sekizinci YDSK Toplantısı, 3 Şubat'ta Kiev'de düzenlenmiştir. İlişkilerimiz son dönemde özellikle savunma sanayii, ticaret, yatırımlar ve turizm alanlarında gelişme göstermektedir.

İki ülke arasındaki üst düzey ziyaretler salgın şartlarına rağmen hız kesmeden devam etmektedir. Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenskiy'nin 16 Ekim'de ülkemizi ziyareti sırasında ikili ve bölgesel konulara ilişkin kapsamlı görüş alışverişinde bulunulmuş, ayrıca savunma sanayii ve askeri işbirliği alanlarında belgeler imzalanmıştır. İzleyen dönemde, 30 Kasım'da Ukrayna Başbakanı Denis Şmihal Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Ankara'da kabul edilmiş, Ukrayna Dışişleri Bakanı Dmitro Kuleba ise 2 Aralık'ta ülkemize bir ziyarette bulunmuştur.

Ukrayna'yla ticaret hacmimiz 2019 yılında 4,8 milyar Dolar, 2020'nin ilk dokuz ayında ise 3,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Salgın ortamına rağmen 2020 yılının başından bu yana yaklaşık 950.000 Ukraynalı turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

RF tarafından Mart 2014'te yasadışı olarak ilhak edilen Kırım'daki gelişmeleri, özellikle Kırım Tatar soydaşlarımızın durumu bağlamında yakından izlemekteyiz. Kırım Tatarları'nın güvenliklerinin temini, hak ve menfaatlerinin gözetilmesi hedefimiz doğrultusunda soydaşlarımızın durumunu soydaş liderliği, Ukrayna ve RF makamlarıyla yapılan temaslarda ele almaktayız. Öte yandan, anayurtlarına dönemeyen Kırım Tatarı soydaşlarımızın buldukları yerlerde yaşam şartlarının iyileştirilmesi, konut, cami gibi ihtiyaçlarının karşılanması için çalışmalar sürdürmekteyiz.

Moldova, ilişkilerimizin hızla geliştiği ülkeler arasındadır. 2018'de teşkil edilen Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey'in birinci toplantısı 30 Aralık 2019 tarihinde Ankara'da düzenlenmiştir.

Gagauz soydaşlarımız, Moldova'yla ilişkilerimizde bir köprüdür. Gagauz Özerk Yeri'nin özerkliğinin, Moldova'nın toprak bütünlüğü içinde, aşınmadan muhafazası ve soydaşlarımızın kültürel kimliklerinin korunması temel yaklaşımımızdır. Bu yaklaşımın somut bir sonucu olarak, Komrat Başkonsolosluğumuzun açılışını 27 Ağustos'ta gerçekleştirdim. Ayrıca, 7 Kasım'da Moldova eski Dışişleri Bakanı Oleg Tulea'yla birlikte Moldova'nın Alanya Fahri Konsolosluğu'nun açılışını yaptık.

Transdinyester sorununun, Moldova'nın toprak bütünlüğü ve siyasi birliği çerçevesinde diyalog yoluyla çözümlenmesini ve bu kapsamda yürütülen 5+2 formatındaki görüşmeleri desteklemekteyiz.

8. RUSYA FEDERASYONU

Son yıllarda yaşanan küresel ve bölgesel gelişmeler, RF'yle ikili işbirliğimizin yanısıra bölgesel konularda da diyalogumuzun giderek önem kazanmasına yol açmıştır. Son bir yılda, RF'yle ikili düzeyde kaydadeğer bir sorun yaşanmamış olmakla birlikte, Suriye ve Libya başta olmak üzere bölgesel konularda görüş ayrılıklarımız mevcuttur. Ancak bu zorluklara rağmen ortak bir anlayışın tesis edilmesi ve sahada olumlu neticeler alınması mümkün olmuştur. Önümüzdeki dönemde bu işbirliği iradesinin korunmasında yarar görmekteyiz. Buna ilaveten, Yukarı Karabağ meselesi de RF'yle yakın temas ve diyalogu gerektiren bölgesel konulara eklenmiştir. Nitekim, bu konuda da akan kanı durdurmaya ve belirli bir ortak anlayışa varmayı başardık.

Bu genel tablo ışığında, Rus muhataplarımızla diyalogumuz hız kesmeden sürmüştür. Bu kapsamda, RF Devlet Başkanı Putin 8 Ocak'ta TürkAkım Doğalgaz Boru Hattı Projesi'nin açılışı vesilesiyle ülkemizi ziyaret etmiş; Sayın Cumhurbaşkanımız da 5 Mart'ta RF'ye bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Yıl içinde Sayın Cumhurbaşkanımızın RF Devlet Başkanı Putin'le 19 kez telefonla görüşmesine ilaveten, ben de mevkidaşım Lavrov'la bu ziyaretler vesilesiyle yüzyüze ve ayrıca yıl içinde 18 kez telefonla görüştüm. Adıgeçenle, ayrıca, 13 Ocak'ta Moskova'yı ziyaretim ve

15 Şubat'ta ise Münih Güvenlik Konferansı vesilesiyle bir araya geldim.

RF'yle ticaret hacmimiz 2019'da bir önceki yıla kıyasla % 2,5 oranında artarak 26,3 milyar Dolar olmuştur. Yılın sonunda 2019 yılındaki ticaret seviyemize yaklaşacağımızı değerlendiriyorum. 2020 turizm alanında salgın nedeniyle şanssız bir yıl olmasına rağmen, uçuşlar 1 Ağustos'tan itibaren yeniden başlatılmış ve Ekim ayı itibarıyla ağırladığımız Rus turist sayısı 1,9 milyonu geçmiştir. Şartların düzelmesiyle birlikte Rus turistlerin ülkemize olan ilgisinin hızla yükseleceğine inanmaktayız. Karşılıklı olarak 10'ar milyar Dolarlık yatırım ve ayrıca müteahhitlerimizin bugüne kadar başarıyla tamamladığı yaklaşık 80 milyar Dolarlık projeler ikili ekonomik ilişkilerimizi pekiştiren ilave unsurlardır.

Enerji, ilişkilerimizin diğer bir önemli boyutunu teşkil etmektedir. RF doğal gaz, nükleer enerji ve ham petrol başta olmak üzere, ülkemizin enerji alanındaki en büyük ortaklarından biridir. RF, 2019 yılında petrol ve doğal gaz ithalatımızda, payı azalmakla birlikte, birinci sırada yer almıştır. İlk hattından ülkemize, ikinci hattından ise Avrupa ülkelerine doğal gaz sevki gerçekleştirecek TürkAkım projesinin açılış töreni 8 Ocak'ta Sayın Cumhurbaşkanımızın evsahipliğinde gerçekleştirilmiştir. Akkuyu Nükleer Güç Santrali'nin inşaatı tüm hızıyla devam etmekte olup, iki ülke arasındaki anlaşma çerçevesinde ilk reaktörün 2023'te faaliyete geçirilmesi planlanmaktadır.

9. BALKANLAR

Tarihi, coğrafi ve sosyo-kültürel açılarından Balkanların ayrılmaz bir parçasıyız. Bölgedeki barış ve görece kırılgan olan istikrarın korunması için ikili, bölgesel ve çoktarafli platformlarda katkı sağlamaya devam etmekte; Balkanlar'da suni ayrımlardan kaçınılması gerektiğini savunmaktayız. Bölge ülkelerinin hiçbirini dışlamayan "kapsayıcılık" ile bölgedeki sorunların çözümünde "bölgesel sahiplenme" ilkelerini ön planda tutmaktayız. Bu anlayışla, Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan ve Türkiye-Bosna-

Hersek-Hırvatistan Üçlü Danışma Mekanizmalarına öncülük yapmaktayız.

2019 yılında bölgeye yönelik ihracatımızı 11,8 milyar Dolar'a, bölgedeki yatırımlarımızı 16,6 milyar Dolar'a çıkardık. Koronavirüs salgınıyla mücadele sürecinde Balkanlar bölgesinde hâkim olan işbirliği ve dayanışma ruhuna uygun şekilde 10 Balkan ülkesinden dokuzuna (Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hırvatistan, Karadağ, Kuzey Makedonya, Kosova, Romanya, Sırbistan) tıbbi malzeme ve gıda yardımı ulaştırdık.

Tüm bölge ülkelerini bir masa etrafına toplayan yegâne oluşum olan **Güney Doğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Süreci'ni (GDAÜ)** desteklemekteyiz. Bölgenin istikrar ve güvenliği için önem taşıyan Balkan ülkelerinin Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesi perspektifinin canlı tutulmasını teşvik etmekteyiz. Bölgeyle en önemli bağlarımızdan birini teşkil eden soydaş ve akraba topluluklarımızın refah ve esenliği için her düzeyde gayretlerimiz devam etmektedir. Bölgeye yönelik kapsayıcı yaklaşımımız çerçevesinde 2020 yılında da yoğun çalışmalarımızı sürdürdük; bu bağlamda, GDAÜ Dönem Başkanlığı'nı 1 Temmuz itibarıyla bir yıllığına devraldık. GDAÜ Gayriresmi Dışişleri Bakanları Toplantısı'nı Antalya'da 6 Kasım'da düzenledik. Anılan toplantı marjında Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan ve Türkiye-Bosna-Hersek-Hırvatistan Dışişleri Bakanları Üçlü Danışma Mekanizması toplantılarını gerçekleştirdik.

Sırbistan ve Kosova arasındaki **Belgrad-Priştine Diyalog Sürecini** desteklemeyi sürdürerek taraflar arasında Vaşington'da 4 Eylül'de ekonomik ilişkilerin normalleştirilmesini öngören bir mutabakata varılmış olmasını memnuniyetle karşıladık. Bununla birlikte, sözkonusu mutabakat kapsamında, iki taraf arasındaki süreçle herhangi bir bağlantısı bulunmamasına rağmen tarafların Kudüs'te Büyükelçilik açma yönünde taahhütte bulunmalarına da tepki gösterdik.

Arnavutluk'ta Kasım 2019'da meydana gelen deprem sonrasında AB Komisyonu tarafından Brüksel'de düzenlenen

Arnavutluk için Uluslararası Bağışçılar Konferansı'nda en fazla destek veren ikinci ülke olduk.

Salgın döneminde alınan olağanüstü tedbirler nedeniyle Kapıkule başta olmak üzere **Bulgaristan**'la ortak sınır kapılarında meydana gelen yoğunluğun ve geçiş için bekleyen TIR'larla 50-60 kilometreye varan kuyrukların Bulgar makamlarıyla yakın temas ve işbirliği içinde hızla eritilmesini sağladık; şoförlerimizin temel ihtiyaçlarının giderilmesi için temsilciliklerimizce kumanya dağıtılması da dâhil olmak üzere her türlü önlemi aldık.

Bölgedeki temsil ağıımızı genişletmekteyiz. Sırbistan'ın Boşnak nüfus ağırlıklı Sancak bölgesinin merkezi konumundaki Yeni Pazar'da Başkonsolosluk açılması için **Sırbistan** makamlarından gerekli izni aldık. **Bosna-Hersek**'teki Banja Luka Başkonsolosumuz ise 15 Eylül'de görevine başlamıştır.

Bölgedeki soydaşlarımızın hak ve hukukunun korunması, kültürel ihtiyaçlarının karşılanması dış politikamızın en önemli gündem maddeleri arasında. Ayrıca, ecdad yadigârı kültürel ve tarihi mirasın korunması ve gerekli hallerde restore edilmesi için ilgili ülke makamlarıyla birlikte gerekli çalışmaları sürdürmekteyiz.

10. KUZEY AMERİKA

Türkiye-**ABD** ilişkileri 2020 yılında sınımalı bir dönemden geçmiştir. Bununla birlikte, küresel ve bölgesel gelişmelerle ilgili olarak ABD'yle istişare ve eşgüdüm içinde hareket edilmesinde fayda görülmektedir. Libya ve Suriye'deki gelişmeler buna örnektir.

Koronavirüs salgını bağlamında, Çin yerine daha güvenilir imalat ve ticari ortak arayışına giren ABD'li firmalar için ülkemiz bu süreçte bir cazibe merkezi olarak öne çıkmıştır.

Bununla birlikte, ilişkilerimizin temellerini zedeleyen çeşitli sorunlar bu sene içinde de çözüme kavuşturulamamıştır. Nitekim, ABD, FETÖ için serbest bir hareket alanı olma özelliğini

muhafaza etmiş, PKK/PYD/YPG ile olan angajmanını sonlandıramamıştır. ABD'nin Doğu Akdeniz ve Yunanistan'a dair nispeten tarafsız tutumundan ödün vermesi de bu bağlamda olumsuz bir gelişme olarak görülmektedir.

Son olarak, ABD'nin S-400 hava savunma sistemleri tedarikimiz nedeniyle ülkemize yaptırım uygulama kararı da iki müttefik arasında olması gereken ilişkilere uymayan son derece haksız ve her türlü izandan yoksun bir adım olmuştur. Söz konusu tektaraflı yaptırım kararını kınıyor ve reddediyoruz. ABD'den beklentimiz, ilişkilerimizi olumsuz etkilemesi kaçınılmaz olan bu yaptırım kararını gözden geçirmesi ve bu vahim hatadan bir an evvel geri dönmesidir.

Müttefikler arasında tehdit ve yaptırım diline yer olmadığına inanan ülkemiz, yeni ABD yönetimiyle aramızdaki tüm meseleleri diyalog ve diplomasi yoluyla ele almaya ve ilişkilerimizin gerçek potansiyelini hayata geçirmek için gerekli adımları birlikte atmaya hazırdır.

Radikal Ermeni çevrelerin Yukarı Karabağ'daki gelişmeler çerçevesinde **Kanada'yla** ilişkilerimizi menfi etkilemeye yönelik çabalarına rağmen, NATO müttefikimiz Kanada'yla siyasi, savunma, ekonomik ve ticari işbirliğimizin geliştirilmesi için ortak bir irade bulunmaktadır.

11. ORTADOĞU

Ortadoğu'da kalıcı barış, güvenlik ve istikrarın önündeki en büyük engellerden biri olan **İsrail-Filistin ihtilafının** 1967 sınırları temelinde, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız, egemen ve coğrafi bütünlüğe sahip bir Filistin Devleti'nin kurulması yoluyla çözüme kavuşturulmasına yönelik uluslararası çabaları desteklemekteyiz.

Türkiye, bu çerçevede, gerek İsrail'in iki devletli çözüm vizyonunu ortadan kaldırmaya ve Filistin davasını tasfiye etmeye yönelik tektaraflı girişimlerine gerek ABD'nin yerleşik uluslararası

parametreler hilafına geliştirdiği sözde barış planına karşı uluslararası alanda en güçlü tepkiyi gösteren ülkelerin başında gelmektedir.

İsrail-Filistin ihtilafının çözüme yönelik uluslararası parametrelere aykırı şekilde İsrail'le normalleşme anlaşmaları imzalayan veya uluslararası hukuk ve BM kararları hilafına Kudüs'te Büyükelçilik açma girişiminde bulunan ülkelere karşı en ilkeli ve tutarlı tepki de ülkemiz tarafından verilmiştir.

İsrail'in yasadışı yerleşim yerlerini genişletme planlarına, Kudüs'ün hukuki statüsünü hiçe sayan tektarafli adımlarına ve Harem-i Şerif'e yönelik mütecaviz eylemlerine karşı Filistin halkının yanındayız. Ayrıca, Filistin davasının başarıya ulaşmasının önkoşulu olan iç uzlaşının ve ulusal birliğin sağlanmasına yönelik çabalara da destek vermeyi sürdürmekteyiz.

Öte yandan, **Lübnan'ın** güvenlik, istikrar ve refahına büyük önem atfeden ülkemiz, 4 Ağustos 2020'de Beyrut limanında meydana gelen patlamanın ardından, Lübnan'a yardım eli uzatan ilk ülkeler arasında yer almıştır. Bu çerçevede, Lübnan halkıyla dayanışmamızı göstermek ve yardımlarımızı koordine etmek amacıyla Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızla birlikte 8 Ağustos 2020 tarihinde Lübnan'ı ziyaret ettik.

12. SURIYE

Suriye'deki öncelikli hedeflerimiz, bu ülkenin topraklarından ulusal güvenliğimiz ve milli çıkarlarımıza yönelik her türlü tehdidin bertaraf edilmesi, ülkemizde bulunan Suriyeliler'in ve ülke içinde yerlerinden edilmiş kişilerin güvenli, gönüllü ve onurlu bir şekilde geri dönüşlerinin sağlanması ve Suriye'nin toprak bütünlüğü ve BMGK'nın 2254 sayılı kararı temelinde ihtilafın siyasi bir çözüme kavuşturulmasıdır.

Ulusal güvenliğimiz ve çıkarlarımız hilafına ortaya çıkan tehditlerin başında, PKK/PYD/YPG ile DEAŞ ve diğer terör örgütlerinin

varlığı ve faaliyetleri gelmektedir. Bu çerçevede, Fırat Kalkanı, Zeytin Dalı ve Barış Pınarı Harekâtlarımızla sınırimızda bir terör koridoru oluşturulmasına yönelik girişimleri akim bıraktık. Sınırimız boyunca uzanan 8.200 km²'lik bir alanı PKK/PYD/YPG ve DEAŞ teröründen arındırdık. Harekât alanlarında yürütülen istikrarlaştırma çalışmalarımız sonucu asayiş ve altyapı koşullarını iyileştirmemiz sayesinde 411.000'den fazla Suriyeli kardeşimiz evlerine geri dönebildi.

Terör örgütünün güdümündeki gayrimeşru oluşumun uluslararası alanda meşruiyet kazanma, baskı ve birtakım ekonomik hamleler yoluyla Fırat'ın doğusundaki tahakkümünü artırma teşebbüslerine karşı mücadelemizi Suriye'nin toprak bütünlüğü çerçevesinde tavizsiz şekilde sürdürmekteyiz. PKK/PYD/YPG'nin Suriyeli Kürtleri hiçbir şekilde temsil edemeyeceğini, baskı ve yıldırma yöntemleri ve dış mihrakların desteğiyle izlediği ayrılıkçı gündemin başarısızlığa mahkûm olduğunu her vesileyle muhataplarımızın dikkatine getirmekteyiz.

RF ve İran'la birlikte yürüttüğümüz Astana Süreci çerçevesinde, İdlip'te istikrar ve güvenliğin sürdürülebilir kılınmasına yönelik faaliyetlerimizi devam ettiriyoruz. İdlip sahasında sükûnetin muhafazasına, başta kitlesel göç hareketleri olmak üzere sınırlarımıza yönelik tehditlerin önlenmesi, sivillerin rejimin saldırganlığından korunması, insani yardımın bölgeye kesintisiz erişiminin sağlanması ve siyasi sürecin ilerletilmesi bakımından önem atfediyoruz. Bu bağlamda, 5 Mart'ta imzalanan "İdlip Gerginliği Azaltma Bölgesi'ndeki Durumun İstikrarlaştırılmasına İlişkin Muhtıraya Ek Protokol" temelinde bölgede tesis edilen ateşkes, ülkemizin yoğun çabaları ve sahadaki askeri mevcudiyetinin sağladığı caydırıcılık sayesinde korunmaktadır. Aynı şekilde, Anayasa Komitesi çalışmalarına süreklilik kazandırmak suretiyle, siyasi süreci ilerletmeye yönelik girişimlerimizi de kararlılıkla sürdürmekteyiz.

Sahada gayrimeşru oldubittiler yaratabilecek ve milli güvenliğimize tehlike arzedecek her türlü risk, tehdit ve eyleme karşı, başta meşru müdafaa olmak üzere, uluslararası

hukuktan doğan haklarımız doğrultusunda, sınır ötesi harekât dahil her türlü önlemi almaya devam edeceğiz. Bu doğrultuda, Yüce Meclisimiz 7 Ekim’de aldığı kararla, askeri mevcudiyetimize ilişkin tezkerenin süresini bir yıl uzatmıştır.

13. IRAK

Derin tarihi, kültürel ve sosyal ilişkilere sahip olduğumuz komşumuz Irak’ta uzun yıllardır hüküm süren istikrarsızlık ortamı ülkemizi ve bölgemizi olumsuz etkilemektedir. Irak, 2020 yılında da muhtelif iç ve dış sınamalarla karşılaşmış, bu bağlamda güvenlik sorunlarının yanısıra, ülkedeki sosyo-ekonomik koşulları protesto eden halkın taleplerine çözüm bulmaya çalışmış, ayrıca küresel ölçekte etkili olan koronavirüs salgını ve düşen petrol fiyatlarından kaynaklanan ekonomik krizle mücadele etmiştir.

Yıl boyunca yaşanan gelişmeler Irak’ın bölgesel istikrar ve güvenlik için taşıdığı önemi bir kere daha ortaya koymuştur. Biz de bu anlayıştan hareketle, Irak’ın siyasi birliği ve toprak bütünlüğünün korunması, istikrara kavuşturulması ve halkın refahının artırılmasını dış politikamızın öncelikleri olarak korumayı sürdürdük. Bu doğrultuda, Mayıs 2020’de kurulan yeni hükümetle ortak çıkarlarımızı ilerletmek üzere temaslarda bulunduk. Temaslarımızda, Irak’ta Türkmenler dahil olmak üzere tüm toplum kesimlerinin hak ve çıkarlarının garanti altına alınması, bu doğrultuda mezhepçilikten uzak, “Iraklılık kimliğini” ön planda tutan kapsayıcı politikaların uygulanması, Irak topraklarında yuvalanan ve ülkemize tehdit teşkil eden PKK başta olmak üzere tüm terör örgütlerinin bertaraf edilmesi ile ticaret ve enerji alanlarındaki ilişkilerimizin geliştirilmesi beklentilerimizi vurguladık. Aynı mesajları, önümüzdeki günlerde ülkemizi ziyareti öngörülen Irak Başbakanı ve Dışişleri Bakanı’na da en üst seviyede yineleyeceğiz. Ülkemiz, iyi komşuluk anlayışı içerisinde, Irak’ın huzur, istikrar ve refaha kavuşması için gereken desteği vermeye her zaman hazırdır.

14. İRAN

Tarihi ve kültürel bağlarımız bulunan İran'la ilişkilerimizi, iyi komşuluk ve karşılıklı saygıya dayalı şekilde ortak menfaatler çerçevesinde geliştirmekte; ikili ve bölgesel konularda istişare ve diyalogumuzu sürdürmekteyiz.

Üst düzey toplantı ve temaslarımız çerçevesinde; Sayın Cumhurbaşkanımız ve İran Cumhurbaşkanı Ruhani'nin eşbaşkanlıklarında 8 Eylül'de videokonferans yoluyla düzenlenen Türkiye-İran Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi 6. Toplantısı'nda işbirliğimizin artırılması yönündeki ortak irademiz bir kez daha teyit edilmiştir.

Koronavirüs salgınının ve ABD'nin İran'a yönelik tektaraflı yaptırımlarının ikili ticaretimize olumsuz yansımalarının asgari düzeyde tutulmasına yönelik çabalarımızı da sürdürmekteyiz. Halihazırda gerekli sağlık tedbirleri uygulanmak suretiyle İran'la sınır kapılarımız ticari geçişlere açık durumdadır. Tarifeli uçak seferleri de 5 Ekim itibarıyla başlatılmıştır.

İran'ın nükleer programına ilişkin Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın (KOEP) muhafazasını desteklemekteyiz. Bu çerçevede, tüm tarafların Plan kapsamındaki taahhütlerini yerine getirmelerine ve sorunların çözümünde diyalogu ve müzakereyi esas alan itidalli ve yapıcı bir yaklaşım sergilemeleri gerektiğine inanmaktayız. Yeni ABD Yönetimi'nin KOEP'in yaşatılması için fırsat penceresi açmasını ümit ediyoruz.

15. KÖRFEZ ÜLKELERİ

Güvenliğin bölünmezliği ilkesinden hareketle, Körfez'in güvenlik ve istikrarının yanısıra, bu bölgede seyrüsefer serbestisinin muhafazasına önem atfetmekteyiz.

Önemli bir uluslararası aktör haline gelen **Katar'la** 2014 yılında tesis ettiğimiz Yüksek Stratejik Komite mekanizması sayesinde ilişkilerimiz her alanda çeşitlenerek geliyor. Sayın

Cumhurbaşkanımız ve Katar Emiri Şeyh Tamim'in eşbaşkanlığındaki Komite'nin 26 Kasım'da düzenlenen altıncı toplantısı da, gerek ikili işbirliğimizin daha da derinleştirilmesi gerek bölgesel konulardaki ortak anlayış ve işbirliğimizin güçlendirilmesi bakımından önemli bir merhale teşkil etmektedir.

Körfez İşbirliği Konseyi bünyesinde üç yılı aşkın süredir devam eden ve bölge ülkelerinin sağlıklı işbirliği tesis etmelerini engelleyen suni ihtilafın da biran önce diyalog yoluyla çözüme kavuşturulmasını temenni etmekteyiz. Bu yönde son günlerde beliren olumlu işaretleri memnuniyetle karşılamaktayız. Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da Körfez bölgesinin güvenlik ve istikrarı için çaba sarfetmeyi sürdüreceğiz.

Öte yandan, büyük bir insani trajedinin yaşandığı **Yemen**'de barışın tesis edilmesine yönelik BM öncülüğündeki siyasi uzlaşma çabalarını desteklemekteyiz.

16. KUZEY AFRİKA

Kuzey Afrika bölgesi, dış politika gündemimizde öncelikli yerini korumaktadır. Bölgesel istikrarın sürdürülmesi amacıyla uluslararası meşruiyetin korunması, terörizme ve gayrimeşru silahlı yapılanmalara karşı mücadelenin desteklenmesi, ikili ve çoktarafli ekonomik ve siyasi ilişkilerimizin en üst düzeye çıkarılması ve halklarımız arasındaki dostluğun kuvvetlendirilmesi bölgeye yönelik temel yaklaşımımızı özetlemektedir.

Libya'da BM tarafından tanınan Ulusal Mutabakat Hükümeti'ne (UMH) yönelik saldırılar karşısında Libyalı kardeşlerimizin yardım çağrısına somut karşılık veren tek ülke Türkiye olmuştur. UMH'yle imzaladığımız mutabakat muhtıraları temelinde sağladığımız destek sayesinde sahada denge oluşmuş, ülkede yıllar sürebilecek bir iç savaş ve daha fazla istikrarsızlık engellenmiş, sağlanan görece sükûnet neticesinde siyasi süreç çabaları yeniden başlamıştır.

Libya'nın egemenliğinin, toprak bütünlüğünün ve siyasi birliğinin korunması önceliğimizdir. Libya'da kalıcı ve sürdürülebilir barış, istikrar ve refahın tesis edilmesi hedefiyle, Berlin Konferansı kararları temelinde oluşturulan mekanizmalar çerçevesinde, BM himayesinde Libyalılar tarafından yürütülen siyasi çözüm gayretlerine desteğimizi sürdürmekteyiz.

17. GÜNEY KAFKASYA

Güney Kafkasya bölgesi, 2020'de de dış politikamızdaki öncelikli yerini korumuştur.

Başından beri, barışçıl müzakereler yoluyla uluslararası hukuk kuralları ve ilgili BM Güvenlik Konseyi Kararları doğrultusunda **Azerbaycan**'ın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini teminat altında alacak kalıcı bir çözüme ulaştırılmasını savunduğumuz Yukarı Karabağ ihtilafı, 27 Eylül'de Ermenistan'ın saldırısı ve Azerbaycan'ın meşru müdafaa hakkı kapsamında başlattığı karşı harekatiyle yeni bir sürece girmiştir. Azerbaycan'ın sahadaki başarısı, 10 Kasım'da Azerbaycan, RF ve Ermenistan tarafından imzalanan Üçlü Açıklamayla Ermenistan'ı Azerbaycan'ın işgal altındaki 7 rayonunun tümünden 1 Aralık tarihine kadar çekilmeyi kabul etmeye mecbur kılmış, Azerbaycan'a ait bu toprakların işgalden kurtarılması süresi içinde tamamlanmıştır. Mutabakat, yaklaşık bir milyon yerlerinden edilmiş Azerbaycanlı kardeşimizin evlerine dönüş yolunu açması ve Nahçıvan ile Azerbaycan toprakları arasında bir bağlantı sağlanması açısından da önemlidir. Ermenistan'ın işgalinin sona erdirilmesine hükmeden BM Güvenlik Konseyi kararları 27 yıldır uygulanmamış, çözüm için somut bir adım atılmamıştı. Azerbaycan esasen toprak bütünlüğünü tescil eden BM Güvenlik Konseyi kararlarını kendisi uygulama durumunda kalmıştır.

10 Kasım tarihli Üçlü Açıklama doğrultusunda, ateşkesin denetlenmesi amacıyla Türk-Rus Ortak Merkezi kurulması için 11 Kasım'da RF'yle bir Mutabakat Zaptı imzalanmıştır. Kurulacak Ortak Merkeze asker gönderilmesine ilişkin tezkere de Yüce Meclisimizce 17 Kasım'da onaylanmıştır. Böylece, Azerbaycanlı

kardeşlerimizin isteği üzerine, sahada da Azerbaycan'ın yanında olacağız. Bu konudaki tüm hazırlıkları tamamladık. Bölgemizde kalıcı barış ve istikrarın tesisi orta ve uzun vadede Ermenistan'ın da yararına olacaktır.

Tüm bu süreçte başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere en üst düzeyde Azerbaycan'a destek verdik. Mutluluğumuzu, 10 Aralık'ta muzaffer Azerbaycan ordusunun geçit resmine katılarak kardeşlerimizle yerinde paylaştık. Teşkilatımız da Azerbaycan'a destek için harekete geçmiş; Ermenistan'ın Türkiye'ye ve Azerbaycan'a yönelik asılsız iddialarını ve karalama kampanyasını etkisiz kılmak için seferber olmuştur. Son gelişmelerle yakın coğrafyamızdaki ihtilafların çözümündeki yapıcı rolümüz bir kez daha teyit edilmiştir.

Komşumuz **Gürcistan**'la yakın işbirliğimizi, stratejik ortaklığımızı çerçevesinde sürdürmekteyiz. Dostluk bağlarımızı, hayata geçirdiğimiz ulaştırma ve enerji nakil hatlarıyla pekiştirdiğimiz Gürcistan'ın Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmesine ve Abhazya ve Güney Osetya ihtilaflarının barışçı yollarla bu ülkenin toprak bütünlüğü içinde çözüme kavuşturulmasına yönelik desteğimiz sürmektedir. Ahıska Türkleri de bu ülkeyle ilişkilerimizin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır.

18. ORTA ASYA

Ortak dil, tarih ve kültür bağlarına sahip olduğumuz Orta Asya Cumhuriyetleriyle ilişki ve işbirliğimizin her alanda geliştirilmesi önceliklerimiz arasında yer almaktadır. Bölgedeki kardeş ülkelerin bir yandan müreffeh, siyasi ve ekonomik bakımdan istikrarlı olmalarını, diğer yandan uluslararası toplumla bütünleşmelerini desteklemek, Orta Asya bölgesine yönelik politikamızın temelini teşkil etmektedir.

Bölge ülkeleriyle ilişkilerimizdeki ivme karşılıklı üst düzey ziyaretlerle korunmaktadır. Bu bağlamda, **Özbekistan** Cumhurbaşkanı Mirziyoyev'in anılan ülkeyle aramızda 2018 yılında tesis edilen Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi

(YDSK) Birinci Toplantısı'na Sayın Cumhurbaşkanımızla birlikte eşbaşkanlık yapmak ve Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi'nin açılışına "onur konuğu" olarak katılmak üzere 19-20 Şubat'ta ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret önemli bir gelişme olmuş, böylece Türkiye ile Özbekistan arasındaki stratejik işbirliğini kurumsallaştıran YDSK mekanizması fiilen işlemeye başlamıştır. Takip eden aylarda tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgını nedeniyle bölge ülkelerine düzenlenmesi öngörülen diğer üst düzey ziyaretler fiziken yapılamamış olsa da Bakanlığımızla **Türkmenistan, Kırgızistan ve Moğolistan** Dışişleri Bakanlıkları arasındaki siyasi istişareler videokonferans yöntemiyle gerçekleştirilmiş, ayrıca Kırgızistan'da 4 Ekim seçimleri sonrasında ülkede yaşanan iç karışıklığı müteakip kurulan geçiş hükümetinin Dışişleri Bakanı Kazakbaev ülkemizi ziyaret etmiş, böylece bölge ülkeleriyle siyasi diyalogumuz canlı tutulmuştur. Ben de önümüzdeki aylarda, salgının yol açtığı koşulların hafiflemesine bağlı olarak, bölge ülkelerindeki mevkidaşlarımla temaslarımı yoğunlaştırmayı öngörmekteyim.

Öte yandan, Türk dili konuşan ülkeler arasında kapsamlı işbirliğini teşvik etmek amacıyla kurulan **Türk Konseyi** ise faaliyetlerine etkin biçimde devam etmekte, uluslararası görünürlüğü giderek artmaktadır. Nitekim çok sayıda ülke Türk Konseyi'yle ilişki tesis etme isteğini beyan etmiştir. Koronavirüs salgını temasıyla videokonferans yoluyla yapılan Zirve toplantısı, salgınla mücadelede eşgüdüm ve işbirliğimizi geliştirmeye önemli katkı sağlamıştır.

19. YENİDEN ASYA

İçinde bulunduğumuz yüzyıl Asya'nın yeniden yükselişine tanık olmaktadır. Küresel ağırlık merkezi bir kez daha Asya'ya kaymaktadır. Bu kıta, dünyanın en büyük beş ekonomisinden üçüne, dünya nüfusunun da beşte üçüne evsahipliği yapmaktadır. 2040 yılı itibarıyla küresel GSYİH'nin yarısından fazlasının ve küresel tüketimin yarıya yakınının Asya'da gerçekleşmesi beklenmektedir. Küresel mal ticaretinin üçte biri halihazırda Asya

kıtasında gerçekleşmektedir. Geleceğin teknoloji ve finans merkezleri de Asya'da yapılanmaktadır.

Kıtadaki etkinliğimiz, son yıllarda, jeopolitik gelişmelerin ve bir süredir ivme kazanan Asya politikalarımızın etkisiyle güçlenmektedir. Geçen yıl ilan ettiğimiz "Yeniden Asya" açılımımızla politikalarımız, dinamik bir dönüşümden geçmekte olan Asya kıtasının gerçeklerine uygun şekilde; bütüncül ancak alt-bölgesel ve ülke temelli farklılıkları da gözeten bir yaklaşımla; kapsamlı, uzun erimli ve daha sistematik bir strateji temelinde sürdürülmektedir.

Girişimin hedeflerini hayata geçirmek üzere, Bakanlığımızın yanısıra, ilgili tüm kurum ve kuruluşlarımız ile akademi, iş dünyası ve sivil toplumu kapsayacak eşgüdüm ve uygulama mekanizmaları tesis ettik. Asya ülkeleriyle ilişkilerimizi ikili, bölgesel ve çoktarafli düzeylerde güçlendirmek amacıyla çalışmalarımız devam edecek.

20. GÜNEY ASYA

İki milyara yakın nüfusunun sağladığı zengin insan kaynağı, ekonomik potansiyeli ve kültürel derinliğiyle Güney Asya bölgesinde Türkiye'nin etkinliğinin daha da güçlendirilmesi için ikili ve çoklu düzeyde temaslarımıza devam ediyoruz.

Mükemmel düzeyde ikili ilişkilere sahip olduğumuz **Pakistan**'la Altıncı Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) toplantısını Sayın Cumhurbaşkanımızın eşbaşkanlığında 13-14 Şubat'ta İslamabad'da gerçekleştirdik. Bu ziyarette ticaret hacmimizin 2023 yılına kadar 5 milyar Dolar'a çıkarılması hedefiyle Stratejik Ekonomik Çerçeve belgesi dahil 13 belgeyi imzaladık.

Sadece bölgesinin en büyük ekonomisi olmakla kalmayıp, bir dünya gücü olma yolunda ilerleyen **Hindistan**'la ise aramızdaki kaydadeğer ticari potansiyeli hayata geçirmek ve karşılıklı yatırımları artırmak önceliğimizi oluşturmaktadır. Bu bağlamda,

Hindistan'la ilişkilerimizi karşılıklı çıkarlar temelinde çokboyutlu bir olumlu gündemle geliştirmeyi hedeflemekteyiz.

Diğer taraftan, Güney Asya'da barış ve istikrarın diğer bir önemli unsuru olan **Keşmir** için ilkeli tutumumuzu, güçlü desteğimizi ve Keşmir halkıyla dayanışmamızı vurgulamaya devam etmekteyiz.

Son on yıldaki istikrarlı yüksek büyüme oranıyla bölgenin yükselen pazarlarından biri haline gelen **Bangladeş**'in Dışişleri Bakanı, salgın sürecindeki ilk yurtdışı ziyaretini 14 Eylül'de ülkemize gerçekleştirdi. Ben de hem görüşmemizde ele aldığımız konuların takibini yapmak hem Dakka Büyükelçiliğimizin yeni yerleşkesinin açılışını yapmak üzere önümüzdeki dönemde Bangladeş'i ziyaret edeceğim.

Güney Asya bölgesinin güvenlik ve istikrarı için kilit konumda bulunan **Afganistan'a** barış ve istikrar getirilmesi için desteğimizi sürdürmekteyiz. Ülkede kalıcı barışı sağlamayı amaçlayan Afganlararası Müzakereleri en başından beri destekliyor, mesajlarımızı Afgan dostlarımıza iletiyoruz. Ben de Afganlararası Müzakerelerin 12 Eylül'de Doha'da yapılan açılış törenine katılarak ülkemizin önceliklerini vurgulayan bir konuşma yaptım. Afganistan'a destek için bölgesel ve uluslararası girişimlere de öncülük etmekte, Asya'nın Kalbi-İstanbul Süreci, Türkiye-Afganistan-Pakistan Üçlü Zirvesi gibi platformları etkin şekilde kullanmayı öngörmekteyiz. Eğitim, sağlık, altyapı alanlarında 1,1 milyar Dolar'ı aşan ikili yardımlarımızla Afganistan'ın 34 vilayetinde yeniden imar ve kalkınma çabalarına destek vermekteyiz. Son olarak 23-24 Kasım'da Cenevre'de çevrimiçi olarak gerçekleştirilen 2020 Afganistan Bağışçılar Konferansı'nda Afganistan'a desteğimizi yineledik. NATO bünyesindeki Kararlı Destek Misyonu'nda Çerçeve Ülke görevini başarıyla icra ederek Afganistan'ın güvenliğine de katkı sağlamaktayız. Afganistan'daki Türksoyluların haklarının korunması ve sosyoekonomik durumlarının geliştirilmesi için de soydaşlarımıza destek olmayı sürdürmekteyiz. Afganistan'daki yeni Kabine listesinde 3 Türksoylu Bakanı görmekten de memnuniyet duyuyoruz. Son olarak Kasım ayında Afganistan Milli Uzlaşma Yüksek Konseyi

Başkanı Dr. Abdullah'ı ülkemizde ağırlayarak, ilişkilerimizi her boyutuyla değerlendirdik.

21. ASYA-PASİFİK

Doğu Asya bölgesindeki ülkelerle ilişkilerimizi geliştirmeye devam etmekteyiz. **Çin Halk Cumhuriyeti**'yle (ÇHC) ilişkilerimizi muhtelif alanlarda ilerletmekte; ticaretimizin daha dengeli biçimde artırılması ve ihracat kalemlerimizin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalarda bulunmaktayız.

Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ndeki soydaşlarımız **Uygur Türkleri**'nin ve diğer Müslüman azınlıkların ÇHC'nin eşit vatandaşları olarak barış, huzur ve refah içinde yaşamlarını sürdürmeleri, temel insan haklarının gözetilmesi, dini özgürlüklerinin ve kültürel kimliklerinin korunması Hükümetimizin güçlü şekilde ve hassasiyetle uyguladığı milli bir politikadır. Bu yöndeki beklentilerimizi ÇHC ile ikili temaslarımızda gündeme getirmekte ve BM başta olmak üzere tüm uluslararası platformlarda yaptığımız ulusal beyanlarla da kayda geçirmekteyiz.

Doğu Asya bölgesindeki stratejik ortaklarımızdan **Japonya ve Kore Cumhuriyeti** (Güney Kore) ile ilişkilerimiz 2020 yılında da olumlu mecrada ilerlemiştir. Bu ülkelerle ticaret hacmimizin artırılmasına yönelik gayretlerimizi sürdürmekteyiz. Bu çerçevede, Japonya ile Ekonomik Ortaklık Anlaşması imzalanması ve Güney Kore ile mevcut Serbest Ticaret Anlaşması'nın gözden geçirilmesi için temaslarımıza devam etmekteyiz.

Güneydoğu Asya ülkeleriyle ilişkilerimizde ise son yıllarda ciddi mesafe kat ettik. Bu bölgeyle ticari ve ekonomik alanlarda karşılıklı olarak kazanımlar temin edilmesi mümkündür. Bu çerçevede, bölge ülkeleriyle ikili ve çoktarafli düzlemlerde daha yakın etkileşim içinde olmaya özen göstermekteyiz.

Güneydoğu Asya'da bölgesel entegrasyona katkı sağlayan başlıca kuruluş olan **ASEAN**'la ilişkilerimizi de son 10 yılda yeni

bir aşamaya taşıdık. ASEAN üyesi tüm ülkelerde Büyükelçiliklerimizi açmış bulunuyoruz. ASEAN'dan ise 10 üyeden 8'i Ankara'da Büyükelçiliklerini açmış olup, bu kapsamda son olarak Kamboçya'nın Ankara Büyükelçiliği bu yıl faaliyete geçmiştir. ASEAN ile 2017 yılında girdiğimiz Sektörel Diyalog Ortaklığı statümüz kapsamında bölge ülkeleriyle özellikle kurumsal kapasite inşası alanında ortak projeler yürüterek ASEAN ülkeleri nezdindeki görünürlüğümüzü artırmak için çalışmaktayız.

Öte yandan, **Rohinga** Müslümanlarının Myanmar'ın Rakhine Eyaletindeki evlerinden şiddet olayları sonucu kaçarak mülteci durumuna düşmeleri, bölgede son yıllarda yaşanan başlıca insani trajedi olarak ortaya çıkmıştır. Başından bu yana Rohingya kardeşlerimizin güvenli bir şekilde evlerine dönebilmelerini sağlayacak kalıcı bir çözüm bulunmasına ilişkin uluslararası topluma yönelik çağrılarımızı sürdürmekteyiz. Ayrıca gerek Myanmar'daki 100.000'i aşkın ülke içi mültecinin gerek Bangladeş'teki 1 milyonu aşkın sığınmacının içinde buldukları zor şartları biraz da olsa hafifletmeye gayret etmekteyiz. Buna yönelik olarak TİKA, AFAD, Kızılay ve Diyanet Vakfı başta olmak üzere kamu kurumlarımız ve sivil toplum kuruluşlarımız tarafından Rohingya mültecilere yaptığımız yardımlara önümüzdeki dönemde de devam edeceğiz.

22. AFRİKA

Uluslararası siyaset ve ticaretteki etkinliğimizin yakın coğrafyamızın ötesine taşınmasına yönelik çabalarımızda Afrika kıtası özel yerini korumaktadır. Hedefimiz, kıtanın barış ve istikrarı ile ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmaktır. Stratejik ve uzun vadeli vizyonumuz bunu gerektirmektedir.

Kamu kurumları, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve insani yardım örgütlerinin faaliyetlerini kapsayan bütüncül bir anlayışın ürünü olan Afrika Ortaklık Politikamızla kıtanın barış ve istikrarı ile ekonomik ve sosyal kalkınmasına katkıda bulunmayı, ayrıca ikili

ilişkilerimizi eşit ortaklık ve karşılıklı yarar temelinde geliştirmeyi amaçlamaktayız.

Karşılıklı üst düzey ziyaretler Afrika ortaklık politikamızın sürdürülmesinde önemli bir işlev görmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımız, Başbakanlığı dönemi dahil olmak üzere, bugüne kadar 28 Afrika ülkesini toplamda 38 kere ziyaret etmiş; son olarak, **Cezayir**'in ardından Batı Afrika turu kapsamında 27-28 Ocak'ta **Gambiya** ve **Senegal**'e resmi ziyarette bulunmuştur. Ben de bu ziyaretlerde Sayın Cumhurbaşkanımıza refakat ettim, ayrıca pandemi döneminde 20-22 Temmuz'da **Nijer, Togo ve Ekvator Ginesi**'ni, 9-11 Eylül'de ise **Mali, Gine Bissau ve Senegal**'i ziyaret ettim.

Kıtayla ilişkilerimizin güçlendirilmesini teminen tüm Afrika ülkelerinde temsilciliklerimizin açılmasına önem vermekteyiz. 2002 yılında sadece 12 Büyükelçiliğimiz bulunan Afrika'da faaliyet gösteren Büyükelçilik sayımız halihazırda 42'ye yükselmiştir. 2008 yılının başında 10 olan Ankara'daki Afrika Büyükelçilikleri'nin sayısı ise son olarak Sierra Leone'nin Ankara Büyükelçiliği'ni açmasıyla 36'ya ulaşmıştır. TİKA, YTB, Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye Maarif Vakfı (TMV), Türkiye Diyanet Vakfı, AFAD, Kızılay, Anadolu Ajansı ve THY gibi kurumlarımızla kıtadaki nüfuzumuz daha da güçlenmiştir.

THY'nin Afrika'ya uçuşlarının sayısının artırılmasını teşvik ediyoruz. Salgın öncesi Kıta'daki 40 ülkede 60 noktaya sefer düzenleyen THY, seyahat yasaklarının kalkmasıyla uçuş sayısını tedricen artırmaktadır.

Güçlenen ilişkilerimizin en somut göstergelerinden biri de gelişen ekonomik ilişkilerimiz ve katlanarak artan ticaret rakamlarıdır. Afrika kıtasıyla toplam ticaretimiz, 2003 yılında 5,4 milyar Dolar seviyesinden 2019 yılı sonu itibarıyla 26,2 milyar Dolar'a yükselmiştir. Kıta'yla ticaret hacmimizi önümüzdeki birkaç yılda 50 milyar Dolar'ın üzerine taşımayı hedefliyoruz. Türk firmalarının Afrika genelinde üstlendiği projelerin toplam değeri yaklaşık 70

milyar Dolar'a ulaşmıştır. Kıta çapındaki yatırımlarımızın piyasa değeri ise 6 milyar Dolar'ı aşmıştır.

Kasım 2020 itibarıyla, ahdi altyapımızı güçlendirmek için 47 ülkeyle Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması, 30 ülkeyle de Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması imzalanmış durumdadır. Ayrıca 13 ülkeyle Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması ve 5 ülkeyle Serbest Ticaret Anlaşması akdedilmiştir. 2020 yılında, **Cibuti, Etiyopya** ve **Gine**'yle Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) toplantıları düzenlenmiş; diğer ülkelerle planlanan toplantılar ise koronavirüs salgını nedeniyle ertelenmiştir. Öte yandan, **Benin, Gana** ve **Sudan**'la siyasi istişareler videokonferans yoluyla düzenlenmiştir.

Sağlık Bakanlığımız, Kızılay Genel Müdürlüğü ve halihazırda kıtada 21 Program Koordinasyon Ofisine ulaşan TİKA ile sivil toplum kuruluşlarımız başta olmak üzere, kıtanın hemen her noktasında Afrika halklarıyla dayanışma içerisinde insani ve kalkınma yardımı faaliyetlerimizi sürdürmekteyiz.

Özel ilişkilerimiz bulunan **Somali, Sudan, Etiyopya, Mali** ve **Sahel** bölgesindeki gelişmeler ile **Gine, Fildişi Sahili, Burkina Faso, Nijer, Gana** ve **Orta Afrika Cumhuriyeti** Cumhurbaşkanlığı seçimlerine ilişkin süreçleri yakından takip ediyor, bu ülkelerle güçlü bağlarımızı zayıflatmak isteyen çevrelere rağmen çalışmalarımıza devam ediyoruz.

Afrika ülkeleriyle ikili düzeydeki ilişkilerimize ilaveten, **Afrika Birliği**'yle (AfB) ilişkilerimiz de her geçen gün artarak güçlenmekte ve kurumsallaşmaktadır. Ülkemiz, 2005 yılında AfB'ye gözlemci üye olduktan sonra 2008 yılında kıtanın stratejik ortağı ilan edilmiş; aynı yıl birincisi İstanbul'da, ikincisi ise 2014 yılında Malabo'da olmak üzere Türkiye-Afrika Ortaklığı Zirveleri düzenlemiştir. Üçüncü Türkiye-Afrika Ortaklığı Zirvesi'nin, Sayın Cumhurbaşkanımızın evsahipliğinde 2021 yılında yapılması için çalışmalarımız sürmektedir.

Öte yandan, Ticaret Bakanlığımız ve DEİK'in organizasyonunda, AfB Komisyonu'yla işbirliği içerisinde 8-9 Ekim'de çevrimiçi düzenlenen Türkiye-Afrika Ekonomi ve İş Forumu'na 46'sı Afrika ülkesi olmak üzere 81 ülkeden 2.500 işinsanı, 26 Afrika ülkesinden 22 Bakan, dört Bakan Yardımcısı ve Afrika Bölgesel Ekonomik Komiteleri'nin temsilcileri iştirak etmiştir. Sayın Cumhurbaşkanımızın açılış oturumunda katılımcılara hitap ettiği etkinlik, katılım ve sonuçları itibarıyla başarılı olmuştur.

23. LATİN AMERİKA-KARAYİPLER

Latin Amerika ve Karayipler (LAK) bölgesiyle ilişkilerimiz son yıllarda önemli ivme kazanmıştır. Olumlu gündem ve karşılıklı çıkarlar temelinde gelişen işbirliğimizin yeni bir derinlik ve çeşitlilik kazanmasında bölge ülkelerindeki temsilcilik ağımızın genişlemesi de önemli rol oynamıştır. Nitekim, 2010 yılına kadar bölgede 6 Büyükelçiliğimiz varken, 2020 itibarıyla bölgede 16 Büyükelçiliğimiz ve 1 Başkonsolosluğumuz bulunmaktadır. LAK bölgesi ülkelerinin ülkemizdeki Büyükelçilik sayısı 15'e, Başkonsolosluk sayısı ise 6'ya ulaşmıştır.

Bölge ülkeleriyle son yıllarda artan sayıda gerçekleştirdiğimiz üst düzeyli ziyaretler de ilişkilerimizin gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede, 2020 yılında planlanan birçok üst düzeyli ziyareti salgın nedeniyle ertelemek durumunda kalmış olsak da, 16-18 Ağustos'ta **Dominik Cumhuriyeti, Haiti ve Venezuela**'yı ziyaret ettim. Her üç ülkede de müteahhitlik, enerji, sağlık ve tarım başta olmak üzere birçok alanda ülkemizle işbirliğini daha da ilerletme yönünde güçlü bir irade bulunduğunu müşahade ettim.

Esasen, tüm bölge ülkelerinde bu yönde bir irade mevcut olup, bu sayede, LAK bölgesi ile 2003 yılında 1,5 milyar Dolar olan ticaret hacmimiz 2019 yılında 9,36 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Salgına rağmen 2020 yılında da bölgeyle ticaretimizde önemli düşüş yaşanmamıştır. Bu durum kurduğumuz ilişkilerin sağlamlığını ve bölge ülkelerinin ülkemizle işbirliği hususundaki kararlılığını teyit etmiştir. Bölge ülkeleriyle ekonomik işbirliğimizi daha da artırmayı

hedeflemekte, ilgili kuruluşlarımız ve işinsanlarımız arasındaki temasların bu amaçla yoğunlaştırılmasını teşvik etmekteyiz.

Bölgeye yönelik politikamızda ikili ilişkilerimiz kadar bölgesel örgütlerle işbirliği de önemli bir yer tutmaktadır. Bu çerçevede, Türkiye ile **Orta Amerika Entegrasyon Sistemi (SICA)** arasındaki IV. Siyasi Forum toplantısının önümüzdeki yıl teklifimiz doğrultusunda Türkiye’de Devlet ve Hükümet Başkanları düzeyinde yapılması bu bölgeyle ilişkilerimize ivme kazandıracaktır. Aynı anlayışla, **Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR)**, **Karayip Topluluğu (CARICOM)** ve **Amerikan Devletleri Örgütü (ADÖ)** gibi örgütlerle de ilişkilerimizin geliştirilmesine büyük önem vermekteyiz.

24. 1915 OLAYLARI

Ermenistan ve Ermeni diasporası, I. Dünya Savaşı koşullarında yaşanan hadiseleri tektarafli bir tarih anlatısına indirgeyerek, konuyu Türkiye aleyhine siyasi istismar malzemesi olarak kullanma ve karalama kampanyasının bir parçası haline getirme yönündeki yaklaşımlarını sürdürmektedir. Bu girişimlerin amacı, üçüncü ülke parlamentolarında “soykırım” konulu kararlar çıkartılmasını sağlayarak siyasi zemin kazanmaktır. Bu kapsamda, 20 Mayıs’ta Çekya Senatosu’nda ülkemiz aleyhinde bir karar kabul edilmiştir. Çekya Hükümeti ise, sözkonusu kararın resmi tutumunu yansıtmadığını bildirmiştir.

Tarihten husumet çıkarmaya yönelik bir anlayışla kimi zaman nefret boyutuna varan bir Türk karşıtlığıyla şekillenen kampanyalar, Ermenistan ve Ermeni diasporasındaki yeni nesillerin nefret ve öfke dolu bir kimlik geliştirmesine hizmet etmektedir. Üçüncü ülkelerin okul müfredatlarına, tek yanlı tarih tezlerinin Türk karşıtlığını artıracak nitelikte öğelerle beslenerek yerleştirilmeye çalışıldığını ve o ülkelerdeki yeni kuşakların da Ermeni diasporasının nesilden nesile aktardığı tabularla yetiştirildiğini gözlemlemekteyiz. Bu yöndeki tüm girişimler yakından takip edilmekte ve gerekli girişimler yapılmaktadır. Tarihi

gerçekler ve hukuk bu haklı davamızda en güçlü dayanağımız olmaya devam etmektedir.

25. TERÖRİZMLE ULUSLARARASI ALANDA MÜCADELE

Salgın sürecinde de uluslararası planda yürütülen terörle mücadele çalışmalarına katkılarımızı sürdürdük, bu konudaki çabalarımızı muhataplarımıza ikili ve çoktarafli platformlarda aktardık. Bu çerçevede, DEAŞ ile Mücadele Uluslararası Koalisyonu, Terörle Mücadele Küresel Forumu, BM, Avrupa Konseyi, AGİT gibi platformlarda terörle mücadele alanındaki çalışmalara etkin katılım sağladık.

PKK/PYD/YPG'nin faaliyetlerinin önlenmesi hedefiyle yürütülen girişimlerimiz çalışmalarımızdaki ağırlıklı yerini korumuştur. Bu terör örgütünün propaganda, eleman toplama, lobi, finansman gibi farklı alanlardaki çalışmalarının önlenmesinin yanısıra iade ve malvarlığı dondurma taleplerimiz yürüttüğümüz çalışmalarda önemli başlıkları teşkil etmiştir. Terör örgütü mensuplarının aynı zamanda örgütlü suç faaliyetlerinde bulduklarını da muhataplarımızın dikkatine getirmekteyiz.

Aynı şekilde, uluslararası bir suç şebekesi ve silahlı terör örgütü olan FETÖ'nün, sadece ülkemiz için değil, bütün ülkelerin güvenlikleri bakımından büyük risk oluşturduğunu muhataplarımıza ayrıntılarıyla anlatmaktayız. ABD'de son olarak FETÖ'nün eğitim alanında faal bir şirketine verilen para cezası haklılığımızı ortaya koyan bir başka gelişmedir. Esasen, uluslararası toplumun FETÖ hakkında gittikçe duyarlı hale geldiğini görmekteyiz. Bu terör örgütünün yurtdışındaki hareket alanının hemen her yönden daralmakta olduğunu memnuniyetle gözlemlemekteyiz.

Yurtdışında bulunan FETÖ iltisaklı okullar/eğitim kurumlarına yönelik mücadelemiz ise TMV ile eşgüdüm halinde sürdürülmektedir. Bugüne kadar 40 ülkede FETÖ iltisaklı okul ve dil kurslarının faaliyetleri kısmen ya da tamamen sonlandırılmış

olup, bunların 20'sinde okullar Vakfa devredilmiştir. TMV 24 ülkede ise yeni okul açmıştır.

Diğer taraftan, DEAŞ, El Kaide gibi uluslararası terörizm bağlamında ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte tehdit oluşturan radikal terör örgütlerinin faaliyetlerinin engellenmesi ve yabancı terörist savaşçıların oluşturduğu tehdidin bertaraf edilmesi gibi hedefler doğrultusundaki çalışmalarda etkin rolümüz devam etmektedir.

Ülkemizin, terörle mücadelede edindiği deneyimlerin paylaşılmasına ve ihtiyaç duyan ülkelerin terörle mücadele ve güvenlik altyapılarının güçlendirilmesine yönelik eğitim ve işbirliği faaliyetlerimize devam etmekteyiz. İmzalanan güvenlik işbirliği anlaşmalarını, işbirliğimizin kapsamını ve etkinliğini artıracak şekilde hayata geçirmekteyiz.

26. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

Geçtiğimiz yıl BM ile ilişkilerimizdeki en önemli gelişmeyi, eski AB Bakanı ve Başmüzakereci, TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Büyükelçi Volkan Bozkır'ın, 17 Haziran'da BM 75. Genel Kurul Başkanlığı görevine seçilmesi oluşturmuştur. Sayın Bozkır, bir yıl boyunca yürüteceği bu görevi 15 Eylül'de devralmıştır. Böylece, BM tarihinde ilk defa bir Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı, BM sistemindeki bu en üst düzeyli görevi üstlenmiştir.

Başta İstanbul olmak üzere, ülkemizin bir **BM merkezi** haline getirilmesi hedefi çerçevesinde, BM Nüfus Fonu (UNFPA), BM Kalkınma Programı (UNDP) ile Avrupa ve Birleşik Devletler Topluluğu için Bölgesel Ofisi (RBEC), BM Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi (UN Women), BM Gönüllüleri (UN Volunteers) Bölgesel Merkezleri ile BM Güney-Güney İşbirliği Ofisi, BM Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu'nun (IFAD) Ülke-Bölge Ofisine ilave olarak UNDP İstanbul Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezi'ne (IICPSD) İstanbul'da evsahipliği yapmaktayız. Ankara'da BM Evi, İstanbul'da BM Kalkınma Eşgüdüm Ofisi, BM Gençlik Merkezi ve BM İnsani İşler

Eşgüdüm Ofisi'nin Bölgesel mevcudiyetinin tesisine yönelik süreç ise BM'yle istişare halinde devam etmektedir. Öte yandan, Dünya Sağlık Örgütü İnsani ve Sağlık Acil Durumlarına Hazırlıklılık Coğrafi Ayrık Ofisi 10 Eylül'de İstanbul'da açılmıştır.

2005'te İspanya'yla birlikte başlattığımız **BM Medeniyetler İttifakı**'nın salgının da etkisiyle giderek artan İslam düşmanlığı, ırkçılık, ayrımcılık ve yabancı düşmanlığına karşı daha güçlü bir platform haline gelmesi yönündeki gayretlerimizi sürdürmekteyiz.

Öte yandan, küresel barış ve istikrarın güçlendirilmesi anlayışıyla **dört farklı BM misyonuna** 128 personel ve bir korvet sınıfı deniz unsuruyla katkıda bulunmaktayız.

Ayrıca, Suriye'ye yönelik BM **sınır-ötesi yardımlarının** tamamı ülkemiz üzerinden ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmaktadır. Salgın şartlarına rağmen kurumlarımızın sağladığı işbirliği ve eşgüdüm sayesinde, BM yardım operasyonları kesintisiz biçimde devam etmektedir.

27. NATO VE ULUSLARARASI GÜVENLİK KONULARI

Avrupa-Atlantik coğrafyasında, siber boyutlu hibrid faaliyetlerden terörizme, kitlesel göçten insani krizlere uzanan çok çeşitli ve ciddi güvenlik sınamalarıyla karşı karşıya bulunulan bir dönemden geçmekteyiz. Ulusal imkân ve yeteneklerimiz, tüm bu risk ve tehditlerle baş edebilmemize imkân sağlayacak güçtedir. NATO'ya üyeliğimiz, güvenlik ve savunma ihtiyaçlarımızı karşılamamızı destekleyen önemli bir unsur olmaya devam etmektedir. Kolektif savunma anlayışına dayanan NATO, Türkiye'nin güvenlik siyasasının ve savunma planlamalarının oluşturulmasında önemli yere sahiptir.

Ülkemizin başından beri desteklemiş olduğu, Kuzey Makedonya'nın NATO'ya üyelik süreci 2020 yılında tamamlanmıştır. Benzer şekilde, Bosna-Hersek'in NATO'yla mevcut ortaklığını üyelik hedefiyle ilerletmesini, bu ülke ile bölgenin istikrarı ve güvenliği bakımından önemli görmekte,

muhataplarımızı bu yönde teşvik etmekteyiz. Keza NATO'nun en yakın ortaklarından ve iyi ikili ilişkilerimizin bulunduğu Gürcistan'ın NATO'ya üyeliğini de desteklemekteyiz. Ukrayna'nın da, NATO'yla ortaklığının güçlenmesine özel önem atfetmekteyiz.

Türkiye, NATO misyon ve hareketlerine düzenli şekilde ve kapsamlı katkılar sağlamaya devam etmektedir. Ülkemiz, NATO bütçesine en fazla katkı yapan ilk 8 Müttefikten biridir. Hâlihazırda NATO misyon ve harekâtlarına en fazla katkı yapan ilk 5 Müttefik arasında yer alan ülkemiz, Çok Yüksek Hazırlık Seviyeli Görev Gücü'nün 2021'de Çerçeve Ülke sorumluluğunu üstlenecektir. KFOR Harekâtı kapsamında Kosova'da bir birliğimiz görev yapmaktadır. Afganistan'daki Kararlı Destek Misyonu kapsamında Kabil'de Çerçeve Ülke olarak ve Hamid Karzai Uluslararası Havaalanının güvenlik ve işletmesine ilişkin sorumluluklarımız devam etmektedir. Keza, 2018'de, eğitim misyonu olarak kurulan NATO Irak Misyonu'na da katkıda bulunmaktayız.

NATO Emanet Fonu Projelerine katkıda bulunmaya devam ediyoruz. NATO Afgan Ulusal Ordusu Emanet Fonu (ANATF) kapsamında, ülkemizin taahhütleriyle bugüne kadar 50 proje tamamlanmış; halen 43 proje devam etmekte veya başlaması beklenmektedir. Seçilmiş Ortakların savunma ve güvenlik kurumlarının direncini artırmak amacıyla başlatılan Savunma Kapasitesi İnşası kapsamında, Gürcistan, Moldova, Ürdün ve Irak'a yönelik faaliyetlere destek sağlamaktayız. Ayrıca, salgının başlangıcından itibaren NATO içinde öncü bir rol üstlenerek, İttifak mekanizmalarından da etkin biçimde faydalanmak suretiyle, Müttefiklere ve Ortaklara ikili düzeyde sağladığımız desteğin yanısıra, salgınla mücadele için oluşturulan Pandemi Mukabele Emanet Fonu'na da katkıda bulduk. Geçtiğimiz yıl gerçekleştirilen NATO Liderler toplantısında alınan karar temelinde, İttifak'ın siyasi rolünün güçlendirilmesine yönelik olarak başlatılan "Stratejik Değerlendirme Süreci" kapsamındaki "NATO 2030: Yeni Bir Çağ için Birliktelik" başlıklı rapor 1 Aralık'ta yayımlanmıştır. NATO Genel Sekreteri, aralarında ülkemizden Büyükelçi Tacan İldem'in de yer aldığı 10 kişilik Uzmanlar Grubu'nca hazırlanan bu rapordan hareketle tavsiyelerini

Müttefiklerle bilistişare hazırlayacak ve 2021 yılında yapılacak NATO Zirvesi'nde, Devlet ve Hükümet Başkanlarına takdim edecektir.

28. AGİT, SİLAHSIZLANMA VE SİLAHLARIN KONTROLÜ

Silahların kontrolü, silahsızlanma ve yayılmasının önlenmesi çaba ve düzenlemelerine önem atfediyoruz. Bu konular, güvenlik ve istikrarı pekiştirici niteliktedir. Kitle imha silahlarının (KİS) yayılması ve teröristler tarafından ele geçirilmesi sadece bölgesel değil, küresel barış ve güvenlik için ciddi bir tehdittir. Uluslararası toplumun, işbirliği içerisinde, silahsızlanma ve silahların yayılmasının önlenmesi hedefi doğrultusunda, daha güvenli ve istikrarlı bir dünya için çaba göstermesi gerekmektedir.

Bununla birlikte, son yıllarda bu alanlarda uluslararası düzeyde bir gerileme yaşanmaktadır. Bazı antlaşma ve sözleşmeler sonlanmış veya akamete uğramıştır. Orta Menzilli Kuvvetler Antlaşması (INF) ve İran'ın nükleer programına ilişkin Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nı örnek olarak saymak mümkündür. Ayrıca, ABD ve RF arasında kuvvet indirimine ilişkin uygulamadaki son antlaşma olan Yeni START Antlaşması (Stratejik Silahların Azaltılması Antlaşması), uzatılmadığı takdirde, 2021 yılı başında sona erecektir. Bunların yanısıra, tekrar kimyasal silah kullanıldığına şahit olmaktayız.

Uzun ve meşakkatli diplomatik müzakereler neticesinde uzlaşılan sözleşme ve antlaşmaların tam uygulanması ve güçlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Karşılıklı diyalog, şeffaflık ve güven artırıcı önlemlere yatırım yaparak, varolan düzenlemelerin güçlendirilmesi mevcut eğilimi tersine çevrilebilecektir.

Türkiye, AGİT kapsamındakiler dâhil, üyesi olduğu tüm antlaşma ve düzenlemelerde bu yaklaşımı savunmakta, bu doğrultuda çoktarafli diplomasiye etkin katkı sağlamaktadır.

29. AVRUPA KONSEYİ VE İNSAN HAKLARI

Girişimci ve insani dış politikamız ışığında, demokrasinin vazgeçilmezliği ve insan haklarının evrenselliği ilkeleri dış politikamızın temel unsurları arasındadır.

Yaşam hakkı başta olmak üzere insan haklarını acımasızca ihlal etmeye devam eden bölgesel ve küresel çapta terör örgütleriyle meşru mücadelemizi sürdürürken, hukukun üstünlüğü ve insan haklarına saygı ilkelerinden hiçbir zaman taviz vermemekteyiz.

BM, AGİT, Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi başta olmak üzere insan hakları alanında ilgili tüm uluslararası ve bölgesel kurum ve kuruluşlarla işbirliğimizi kesintisiz olarak sürdürmekteyiz.

Bu anlayışımızın 2020 yılındaki en somut örneği, BM İnsan Hakları Konseyi Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması (EPİM) kapsamında, BM üyesi ülkelerin katılımıyla gerçekleştirilen üçüncü tur incelememiz olmuştur. 28-30 Ocak'ta gerçekleştirilen inceleme sırasında, tüm sınamalara rağmen, son beş yılda insan haklarının her alanında attığımız olumlu adımlar hakkında bilgi verdik, mültecilerin insan haklarının korunması için üstlendiğimiz öncü role dikkat çektik. Yapıcı bir anlayışla, BM platformunda ülkelerin tüm sorularını yanıtladık. Oturum sırasında ülkemize yöneltilen tavsiyelere yönelik yüksek kabul oranımız, BM EPİM sürecinde sergilediğimiz işbirliğinin göstergesidir.

Avrupa Konseyi'yle de yapıcı işbirliğimizi sürdürmekteyiz. Siyasi reform gündemimizin öncelikleri arasında olan Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi'nin denetim sürecinin sona ermesi için gerekli çabayı sarfetmekteyiz.

30. İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI

İslam ülkelerini buluşturan yegâne ortak siyasi forum olan İslam İşbirliği Teşkilatı'na (İİT) bölgesel ve uluslararası gelişmeler bağlamında özel önem atfetmekteyiz. İİT'nin reform sürecine ve

bu sayede uluslararası alandaki etkinliğinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalara güçlü destek vermekteyiz.

İİT'nin çalışmalarının koronavirüs salgınına rağmen aksamadan sürdürülmesine önem verdik. Bu çerçevede, salgınla mücadele kapsamındaki İİT Olağanüstü İcra Komitesi toplantısı ülkemizin çağrısı üzerine, İsrail'in Filistin topraklarına yönelik ilhak planlarına ilişkin İcra Komitesi toplantısı ise teşvikimizle videokonferans yoluyla gerçekleştirilmiştir.

İİT'in dört Daimi Komitesi'nden biri olan ve Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığını deruhte ettiği İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi'nin (İSEDAK) 36. Bakanlar Toplantısı da bu yıl, 25-26 Kasım'da videokonferans yoluyla düzenlenmiştir.

Bu sene salgın nedeniyle ertelenen İİT 47. Dışişleri Bakanları Konseyi toplantısına katılmak üzere 27-28 Kasım'da Niamey'i ziyaret ettim. Başta Filistin davası olmak üzere, İslam dünyasını ilgilendiren pek çok sorunun ele alındığı toplantıda kabul edilen kararlar, İslam dünyasının karşılaştığı ortak meseleler karşısında birliğimizin tescili bakımından önem taşımaktadır. Toplantı kapsamında Çad eski Dışişleri Bakanı Hissein Brahim Taha, Afrika Grubu'nun ortak adayı olarak oydaşmayla İİT Genel Sekreterliği görevine seçilmiştir. Türkiye, bu süreçte, Teşkilat'ın uluslararası niteliğinin muhafaza edilmesi ve güçlendirilmesi bakımından, 2021 Kasım ayında görevi devralacak yeni İİT Genel Sekreteri'nin İİT Şartı ve yerleşik usuller uyarınca Afrika Grubu'ndan seçilmesine ve Afrika'nın ortak aday çıkarmasına önem ve öncelik vermiştir. Toplantıda ayrıca, arabuluculuk, Batı Trakya Türk azınlığı, Kıbrıs Türkleri ve Azerbaycan konularında önemli kararlar kabul edilmiştir.

31. ULUSLARARASI EKONOMİ VE BÖLGESEL ÖRGÜTLER

Koronavirüs salgını başta ekonomi olmak üzere hayatın her alanında küresel çapta büyük krize yol açmıştır. IMF, bu krizi

1929 ekonomik buhranından sonraki en büyük ekonomik kriz olarak nitelemiştir; uygulanan genişletici para ve maliye politikalarına rağmen 2020 yılında, küresel gayrisafi hasılanın %4,4 küçüleceğini tahmin etmiştir.

Bu küresel tablo karşısında, devlet-millet dayanışmasıyla, krizi en az zararlarla atlattık için ülkemizde alınan tedbirlerin yanısıra, uluslararası alanda da işbirliği ve dayanışma için çaba gösterdik. Bu çerçevede tüm temas ve girişimlerde bu yönde adımlar atılmasına öncelik verdik; ekonomimiz bakımından serbest ticaretin kesintisiz şekilde sürdürülmesi için kural-temelli çoktarafli ticaret sistemine desteğimizi sürdürdük; ticaret ve tedarik zincirlerinin engellenmemesi ve kargo trafiğinin sürmesi için çalışmalarda bulunduk. Bu kapsamda gerek ikili düzeyde gerek **BM, G20, MIKTA, İİT, Uluslararası Koordinasyon Grubu** ve **Türk Konseyi** gibi çoktarafli platformlarda güçlü çabalarımızı sürdürmekteyiz.

Ülkemizin de içinde bulunduğu G20'nin, 2007-2008 küresel finansal krizi sonrasında yaptığı gibi, koronavirüs salgınının yol açtığı sosyal ve ekonomik kriz karşısında da uluslararası topluma liderlik etmesi beklentisi doğmuştur. Biz de bu beklentinin karşılanmasına yönelik çaba göstermekteyiz. 2021 yılında G20 Dönem Başkanı İtalya'yla işbirliği içerisinde çalışmaya devam edeceğiz.

Ülkemizin kuruluşuna öncülük ettiği ve Sekretaryasına İstanbul'da evsahipliği yaptığı **Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ)** dış politikamızdaki özel konumunu sürdürmektedir. KEİ, Kuzey Makedonya'nın üyeliğine dair iç onay sürecini tamamlamasıyla 9 Kasım itibarıyla 13 üyeli bir örgüt haline gelmiştir.

28 yaşını dolduran ve kurumsallaşmasını tamamlayan KEİ'deki reform çalışmalarını Örgüt'ün proje ve sonuç odaklı işbirliğini geliştirmek bağlamında desteklemekteyiz. 25 Eylül'de düzenlenen KEİ Dışişleri Bakanları Konseyi Gayriresmi Toplantısı'nda KEİ bünyesinde koronavirüsle mücadele bağlamında atılacak somut

adımlara dair gündeme getirdiğimiz önerileri, Örgüt içerisinde takip etmekteyiz.

Kurucusu olduğumuz ve Sekretaryasına İstanbul'da evsahipliği yaptığımız **Gelişen Sekiz Ülke Teşkilatı'nın (D-8)** Dönem Başkanlığını yürütmekteyiz. D-8'in proje ve sonuç odaklı bir örgüte dönüşmesi ve farklı coğrafyalardaki ülkeleri de içine alarak genişlemesi için çaba göstermekteyiz.

Keza, yine kurucusu olduğumuz **Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'na (EİT)** Dönem Başkanlığımız kapsamında da EİT'in reforme edilerek verimliliğinin artırılması, inovasyon odaklı projelere odaklanması ve bölgesel ticaretin geliştirilerek kolaylaştırılmasına hizmet edecek bir hale getirilmesi için çalışmalarımız sürmektedir.

Son yıllarda yaşanan gelişmeler **Dünya Ticaret Örgütü'nün (DTÖ)** nüvesini oluşturduğu kural-temelli çoktarafli ticaret sisteminin geleceğinin sorgulanmasına neden olmuştur. Koronavirüs salgını nedeniyle anılan sistemin devamı ve güçlendirmesi daha da büyük öncelik haline gelmiştir. Türkiye olarak, kural-temelli sistem içinde kalınmasına ve DTÖ sisteminin korunmasına, reforma yönelik diyalogun da sürmesine önem vermekteyiz.

32. BARIŞ İÇİN ARABULUCULUK

Girişimci ve İnsani Dış Politikamızın ana unsurlarından biri olan ve BM Şartında yer bulan arabuluculuk konusunda, küresel ölçekte öncü bir rol üstleniyoruz. Bu bağlamda, BM, AGİT ile İİT'de tesis edilen Arabuluculuk Dostlar Grupları'nda eş-başkanlık yapıyoruz. Üç farklı örgütte arabuluculuk dostlar gruplarına aynı anda eş-başkanlık yapan tek ülke konumundayız.

Arabuluculuk konusunda BM'de dört Genel Kurul Kararı, İİT'de ise iki Dışişleri Bakanları Konseyi Kararı kabul edilmesini sağladık. Arabuluculuk konusunda farkındalık yaratma ve kapasite inşası çalışmalarına katkıda bulunma hedefleri

doğrultusunda her sene İstanbul Arabuluculuk Konferansları düzenlemekteyiz.

Koronavirüs salgınının çatışma dinamikleri üzerindeki etkileri, dünyada bu çatışmaların barışçı yollardan çözümü ve arabuluculuk konusundaki farkındalığın artırılmasına olan ihtiyacı yükseltmiştir. Ülkemizin de bu konudaki çabalarını salgın koşullarında dahi sürdürmesini gerektirmiştir. Bu çerçevede, 7. İstanbul Arabuluculuk Konferansı'nı "Yeni Normalde Barış için Arabuluculuk" temasıyla 17 Eylül'de ilk kez çevrimiçi olarak gerçekleştirdik. BM Genel Sekreteri Guterres'in açılışına videomesajla katıldığı konferans, öndegelen arabulucuları, BM, AGİT, AfB ve Hükümetlerarası Kalkınma Otoritesi (IGAD) gibi uluslararası örgütlerden üst düzey yetkilileri ve bu alanda tanınmış diğer uzmanları dijital ortamda biraraya getirmiştir. Salgının çatışma dinamikleri üzerindeki etkilerinin yanısıra çatışma bölgelerindeki son gelişmeler ve dijitalleşmeyle barış inşası arasındaki bağlantı üzerine odaklanan Konferansı, 2.000'den fazla kişi izlemiş, etkinlik yaklaşık 22.000 kişiye ulaşmıştır.

33. ANTALYA DİPLOMASİ FORUMU

Küresel ve bölgesel meseleler hakkında görüş alışverişi sağlamayı, stratejik dış politika sorunlarına yaratıcı bir yaklaşımla çözüm önerileri getirmeyi amaçlayan bir girişim olarak, Mart 2020'de Sayın Cumhurbaşkanımızın himayesinde birincisinin yapılmasını planladığımız "Antalya Diplomasi Forumu"nu (ADF) salgın nedeniyle ileri bir tarihe ertelemek durumunda kaldık. ADF'yi, diplomasinin farklı veçhelerini kapsayan ve olumlu gündemi yansıtacak şekilde 2021 yılında gerçekleştirmeyi öngörmekteyiz.

ADF'nin, geleceğe ilişkin fikirlere şekil verecek bir platform olarak öne çıkacak, zamanlı bir girişim olduğunu düşünüyoruz. Nitekim siyaset ve akademi çevreleri başta olmak üzere ADF'nin Mayıs ayında başlattığımız çevrimiçi faaliyetlerine gösterilen ilgi bunu teyit etmektedir.

34. DİJİTAL DİPLOMASI

Hayatın her alanına etkisi bulunan dijital dönüşüm diplomasiyi de çeşitli açılardan etkilemektedir. Bu değişim diplomatlara duyulan ihtiyacı ortadan kaldırmamakla beraber mesleğin icra edildiği ortamı hızla dönüştürmektedir. Dolayısıyla bu yeni ortamda diplomatların da değişime ayak uydurarak mesleklerini daha etkili bir şekilde icra etmesinin önemi artmaktadır.

Tüm bu gerçeklerden hareketle, dijital çağda diplomatların sahip olmaları gereken teknolojik becerilerin geliştirilmesi, büyük veri ile yapay zekâ başta olmak üzere teknolojik imkanlardan dış politikamızın tüm boyutlarında en kapsamlı şekilde istifade edilmesi amacıyla geçtiğimiz yıl düzenlenen XI. Büyükelçiler Konferansı'nda "Dijital Diplomasi" girişimimizi ilan ettik.

Bu girişimin temel hedefleri arasında konsolosluk hizmetlerinden kamu diplomasisine, siber güvenlikten dış politika analizine kadar her kulvarda teknolojinin dönüştürücü gücünden istifade etmek yer almaktadır. Merkez ve yurtdışı temsilciliklerimiz arasındaki haberleşmeyi sağlayan sistemlerimiz, vatandaşlarımıza verdiğimiz hizmetin kalitesini artırmamızı sağlayan Konsolosluk.NET altyapımız, elektronik vize/e-nota uygulamalarımız ve Konsolosluk Çağrı Merkezimiz ile bugüne kadar dijitalleşme bağlamında öncü bir kurum olan Bakanlığımız, dijital işlevlerimizi daha ileriye taşımak konusundaki çalışmalarını sürdürmektedir. Bakanlık web sitemizi yeniden güncelleyerek 11 dilde hayata geçirdik.

35. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA, İNSANİ VE KALKINMA YARDIMLARIMIZ

Bölgemizde ve dünyada barış ve istikrarı güçlendirmek, ekonomik büyüme ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak önceliklerimiz arasındadır. Bu itibarla, BM'nin ekonomik ve sosyal gündemini desteklemekte, BM kuruluşlarına katkılarımızı sürdürmekteyiz.

Aynı anlayışla, sürdürülebilir kalkınmanın “ekonomik, sosyal ve çevresel” üç boyutuna yönelik, evrensel nitelikteki 17 Hedeften oluşan 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin amacına ulaşmasını güçlü şekilde desteklemekteyiz.

Resmi kalkınma yardımları giderek Türkiye'nin girişimci ve insani dış politikasının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. 2019 yılında yapmış olduğumuz resmi kalkınma yardımları ülkemizi dünyada en fazla resmi kalkınma yardımı yapan 6. ülke konumuna ulaştırmıştır.

Küresel İnsani Yardım Raporu'na göre de ülkemiz, **insani yardımlarda** 2019 yılında da dünyanın en büyük donör ülkesi olmayı sürdürmüştür. Türkiye ayrıca aynı yıl gayrisafi milli gelirinin % 0,84'ünü insani yardım için ayırarak “dünyanın en cömert ülkesi” olmaya devam etmiştir.

2030 kalkınma gündemi ve salgınla mücadele kapsamında En az Gelişmiş Ülkelerin (EAGÜ) durumlarına özel ilgi gösterilmesi gerektiğini G20 ve diğer platformlarda her vesileyle dile getirmekteyiz.

Özel sektörün Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin gerçekleştirilmesi konusundaki rolünün artırılması için çalışmalarımız ilgili kurumlarımızla bilistişare sürmektedir. Bu bağlamda, ülkemiz ile BM Kalkınma Programı tarafından ortaklaşa başlatılan, mültecilerin ve EAGÜ'lerin ihtiyaçlarına yenilikçi çözümler getirilmesini amaçlayan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Etki Hızlandırıcı kapsamındaki çalışmalar devam etmektedir.

Açılmasıyla 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nin ilk alt hedefinin hayata geçirildiği EAGÜ'lere yönelik Teknoloji Bankası da Gebze'de faaliyet göstermektedir. BM Genel Sekreteri Guterres Teknoloji Bankası'nı 31 Ekim 2019 tarihinde ziyaret etmiş, Teknoloji Bankası salgın sırasında EAGÜ'lerin salgınla mücadelesini desteklemeye yönelik teknoloji ve üretim kapasitelerinin güçlendirilmesi için önemli çalışmalar yürütmüştür.

36. ÜLKEMİZDE GEÇİCİ KORUMA ALTINDA BULUNAN SURİYELİLER VE GÖÇ KRİZİ

Son 6 yıldır dünyada en çok mülteciye evsahipliği yapan ülkeyiz. Suriye krizinin başından beri adil yük ve sorumluluk çağrısında bulunmaktayız.

Suriyelilerin terörden arındırdığımız bölgelere güvenli ve gönüllü geri dönüşleri için çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Küresel bir mesele olan mülteciler konusunun, uluslararası işbirliği ile aynı ölçekte ele alınması gerekmektedir. Ülkemiz, coğrafi konumu nedeniyle doğudan gelen büyük bir göç baskısı altındadır. AB'nin göçü, tüm insan hakları yükümlülüklerini ihlal ederek sınırdan durdurmak ve göçe neden olan sebeplerin ortadan kaldırılmasına çalışmadan, göç yükünü Türkiye gibi sınırdan ülkelerin üzerine yüklemek istemesi, bu olguyu yönetilmez hale getirmektedir. Ülkemiz, 18 Mart Mutabakatı çerçevesinde yükümlülüklerini yerine getirmiş, buna karşılık AB ahde vefa ilkesine aykırı olarak yükümlülüklerini gerçekleştirmemiştir.

AB ve bağlı ajansları, Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı olarak sığınmacıları geri itmesine ve sığınmacılara kötü muamele etmesine göz yummaktadır. Türkiye olarak, Yunanistan'ın insan hakları ihlallerini her platformda gündeme getirmekteyiz.

37. ENERJİ VE ULAŞTIRMA

Enerji stratejimizin çok yönlü yapısı uyarınca ve enerjide dışa bağımlılığımız nedeniyle bu alanda uluslararası ilişkilerin önemli bir yeri vardır. Enerji arz güvenliğimizi güçlendirmek için güzergâh ve kaynak çeşitlendirmesini sağlamak ana hedeflerimizden biridir. Aynı zamanda bölgesel ve küresel enerji güvenliğine katkıda bulunmak ve enerjide bölgesel ticaret merkezi konumuna çıkmak, keza enerji stratejimizin uluslararası boyut içeren unsurlarıdır. Ayrıca ülkemiz, Doğu ile Batı arasında bağlantısallığın geliştirilmesine yönelik büyük projelere imza atmaktadır. Hazar Geçişli Doğu-Batı Orta Koridor, tarihi İpek Yolu'nun

canlandırılmasının en önemli bileşenlerinden biridir. Orta Koridor bağlamında yapılan çalışmalar, 2020 yılında olumlu sonuçlar vermeye devam etmiştir. 2020 yılında “3 Katlı Tüp Geçit Projesi”, 1915 Çanakkale Köprüsü, “Filyos (Zonguldak), Çandarlı (İzmir) ve Mersin Limanları inşası” ve yine Asya ve Avrupa’yı birbirine bağlayacak olan “Edirne-Kars Hızlı Tren ve Bağlantıları Demiryolu Projesi”ne yönelik çalışmalar sürmüştür. ÇHC’nin Kuşak ve Yol Girişimi ile Orta Koridor Girişiminin Uyumlaştırılmasına İlişkin Çalışma Grubu teşkil edilmesi çalışmaları ilerletilmiştir.

Karadeniz’de tarihinin en büyük doğalgaz keşfini gerçekleştiren ülkemiz, Doğu Akdeniz’de de kıta sahanlığımızda petrol ve doğal gaz arama çalışmalarımız etkin biçimde sürdürmektedir. 2020 yılında bir kez daha gördük ki, Doğu Akdeniz’de enerji kaynaklarının değerlendirilmesinde ülkemizi dışarıda bırakmaya çalışan proje ve oluşumların başarı şansı yoktur. Aksine, bizim için enerji konusu bir diyalog ve işbirliği unsurudur. Doğu Akdeniz’deki enerji kaynaklarının geliştirilmesinde, bu kaynaklardan istifade edilmesinde ve ileride Avrupa’ya iletilmesinde en ekonomik ve güvenli güzergâh Türkiye’dir.

Nitekim, ülkemizin Avrupa’nın enerji arz güvenliğine yıllardır sağladığı katkı 2020 yılında yeni bir seviyeye ulaşmıştır. Avrupa’nın 4. büyük doğal gaz arteri Güney Gaz Koridoru’nun belkemiği Türkiye’den geçen TANAP doğal gaz boru hattıdır. TANAP’ın devamında içinde bulunduğumuz Kasım ayında tamamlanan TAP sayesinde ilk aşamada 10 milyar metreküp gaz Avrupa’ya taşınacaktır. Keza bu yıl doğal gaz almaya başladığımız TürkAkım’ın ikinci hattı sayesinde, Avrupa’ya ilave gaz sevk edilecektir. Bakü-Tiflis-Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı’ndan küresel piyasalara taşınan petrol 2020 Ekim ayında toplamda 3 milyar varili aşmıştır. Yenilenebilir enerjide kurulu güç bakımından Avrupa’da 6. ve dünyada 13. sıraya yükseldik. Akkuyu Nükleer Güç Santrali’nin ilk reaktörünün 2023’e kadar devreye alınması hedefimiz uyarınca çalışmalar 2020 yılında da etkin biçimde sürdürülmüştür.

38. DENİZCİLİK

1936 **Montrö** Sözleşmesi, Karadeniz'e kıyısı olan ve olmayan devletlerin hak ve çıkarları bakımından tesis edilen hassas dengeye dayanmaktadır. Montrö Sözleşmesi, Türkiye için temel bir belgedir ve ülkemiz anılan Sözleşme'nin hükümlerini İkinci Dünya Savaşı, Soğuk Savaş dönemi, Gürcistan ve Ukrayna krizlerinde dahi özenle, tarafsız ve saydam şekilde uygulamıştır. Bu çerçevede, Karadeniz'de barış, güvenlik ve istikrarın sağlanmasında asli bir unsur olan Montrö Sözleşmesi'nin aradan geçen süre zarfında başarıyla uygulanmış olması, Sözleşmeyle oluşturulan dengenin kalıcılığının bir göstergesi, aynı zamanda da teminatıdır.

Ülkemizin uluslararası alandaki görünürlüğü ve itibarına katkı yapan **Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO)** Konsey üyeliğimizin sürdürülmesini teminen, 29 Kasım 2019 yılında Londra'da IMO'nun 31. oturumunda yenilenen seçimlerde ülkemiz Konsey üyeliğine "C" kategorisinden tekrar seçilmiştir. Bu başarı, BM'nin deniz emniyeti-güvenliği ve deniz çevresinin korunması gibi teknik denizcilik konularındaki uzmanlık kuruluşu olan IMO'nun yürütme organı olan Konsey'deki güçlü konumumuzu pekiştirmiştir.

39. İKLİM, ÇEVRE VE SU

Küresel etkiler yaratabilen çevre sorunları, çevrenin sürdürülebilirliğini tehlikeye atabilmekte; insanların güvenliği, sağlığı ve üretkenliği, diğer canlı türlerinin bekası ve gıda güvenliği üzerinde tehdit oluşturabilmektedir. Dolayısıyla, çevre sorunlarıyla mücadele önem arz etmektedir. Bu anlayışla, küresel süreçlere ilaveten, bölgesel düzeydeki örgütlenmelere de etkin biçimde iştirak etmekte; ikili düzeyde ise sahip olduğumuz deneyimi ihtiyacı olan ülkelerle paylaşmaktayız.

Sayın Cumhurbaşkanımız, BM 75. Genel Kurulu Yüksek Düzeyli Haftası kapsamında 30 Eylül'de çevrimiçi olarak düzenlenen BM Biyoçeşitlilik Zirvesi'nde bu konudaki görüşlerimizi dile getirmiştir. BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin 16.

Taraflar Konferansı'na evsahipliği yapacağız ve sürecin Dönem Başkanlığını üstleneceğiz.

Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgesinin Korunması Sözleşmesi (Barselona) ve Karadeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi'ne (Bükreş) birarada taraf tek ülke olarak, denizlerin, kara ve deniz kökenli kirlilikten korunması, deniz kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı, deniz canlılarının korunması ve sürdürülebilir balıkçılık kapsamındaki küresel ve bölgesel çabalara katkı sağlamaya devam etmekteyiz. Bu çerçevede, Barselona Sözleşmesi'nin 22. Taraflar Toplantısı'na 2021 yılında evsahipliği yapacağız.

Karadeniz için rekabetçi, yenilikçi ve sürdürülebilir mavi ekonomi; sağlıklı deniz ve kıyı ekosistemleri; Karadeniz'de mavi ekonomiye yatırımın teşviki hedeflerine yönelik "Karadeniz için Ortak Denizcilik Gündemi"nin 2021 yılı için Koordinatörlüğü görevini üstlendik. Akdeniz'de mavi ekonomi çalışmaları bağlamında ise, 2 Şubat 2021 tarihinde Malta'da gerçekleştirilecek Akdeniz için Birlik Mavi Ekonomi İkinci Bakanlar Konferansı'na yönelik katkı sunmaktayız.

Geçtiğimiz yıl 11 Kasım'da, Milli Ağaçlandırma Günü kapsamında Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde ülkemizde gerçekleştirilen "Geleceğe Nefes" projesiyle, kurumlarımız ve sivil toplumumuzun katılımıyla bir günde 11 milyon fidan dikimi yapılmıştı. Bu yıl, "Geleceğe Nefes"i uluslararası plana taşıdık. Salgın koşullarına karşın, 11 Kasım'da pek çok ülkeyle, üst düzey yetkililerin de katılım sağladığı ortak etkinlikler düzenlenmiş ve ülkemizle eşzamanlı fidan dikimi gerçekleştirilmiştir. Önümüzdeki yıllarda da, orman alanlarının korunması ve genişletilmesi konusunda bu etkinlikle ortak bir sinerji oluşturulmasını hedeflemekteyiz.

Su kaynaklarımızın %40'ına tekabül eden sınıraşan sularımızın, "hakça", "akılcı" ve "verimli" biçimde kullanımını savunmaktayız. Bu konuyla ilgili meselelerin, kıyıdaş ülkeler arasında işbirliği anlayışıyla, her havzanın kendi koşulları temelinde ele alınması

gerekmektedir. Su konusuna bütünüyle insani açıdan yaklaşmakta, gerek halkımızın gerek komşu ülke halklarının su ihtiyaçlarına önem vermekteyiz. Kıyıdaş ülkelerle su alanında işbirliğine yönelik yaklaşımımız çerçevesinde, ihtiyacı olan ülkelere, bu alandaki kapasitelerinin artırılması ve altyapılarının geliştirilmesi doğrultusunda destek olmaktadır.

40. EĞİTİM, KÜLTÜR VE TANITIM

Kurucu üyeleri arasında bulunduğumuz BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) 75. kuruluş yıldönümünün kutlandığı 2020 yılında ülkemizin örgütle ilişkileri ivme kazanmıştır.

2019-2021 dönemi için seçtiğimiz, UNESCO protokolünde en üst sırada yer alan ve Büyükelçi Altay Cengizer tarafından deruhte edilen Genel Konferans Başkanlığı görevini ve 2017-2021 dönemi için seçtiğimiz UNESCO Yürütme Kurulu üyeliğini başarılı ve etkin şekilde yürütmekteyiz.

Ülkemizin etkinliğinin devamı için 2021-2025 dönemi UNESCO Yürütme Kurulu üyeliği ile 2023-2027 dönemi UNESCO Dünya Miras Komitesi üyeliğine adaylığımızı açıkladık.

UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 1985 yılında dahil olan "İstanbul'un Tarihi Alanları"nın birer unsuru olan Ayasofya ve Kariye ilgili Danıştay kararlarını müteakiben ibadete açılmıştır. Tamamen ülkemizin tasarruf yetkisinde ve mülkiyetinde bulunan Ayasofya ve Kariye Camilerinin işlev değişikliği konusunda UNESCO ile gerekli bilgi paylaşımı yapılmaktadır. Ülkemizin taraf olduğu Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair (1972) Sözleşme çerçevesinde ülkemize davet ettiğimiz UNESCO Danışma Heyeti 5-9 Ekim 2020 tarihleri arasında ülkemizi ziyaret etmiştir.

2020 yılı Aralık ayı itibarıyla 14 ülkeyle kültür, eğitim, bilim, arşiv, gençlik ve spor alanlarında 22 işbirliği anlaşması akdettik.

Sayın Cumhurbaşkanımızca “Patara ve Türk Mutfağı Yılı” olarak ilan edilen 2020’de salgın koşulları izin verdiği ölçüde çeşitli etkinlikler tertip ettik.

2020 Türkiye-Ürdün Karşılıklı Kültür Yılı, Rusya Federasyonu’yla diplomatik ilişkilerimizin tesisinin 100. yıldönümü, bazı Latin Amerika ülkeleriyle diplomatik ilişkilerimizin 70. yıldönümü ve Endonezya ile diplomatik ilişkilerimizin 70. yıldönümü münasebetiyle etkinlikler düzenlemekteyiz.

41. ENFORMASYON, İLETİŞİM VE KAMU DİPLOMASİSİ

Güncel gelişmeler hakkında veya ülkemizle ilgili asılsız iddialara/açıklamalara tepkimizi vakit kaybetmeden, ivedilikle vermekteyiz. Yanıtımız, “Açıklama” veya “Soruya Cevap” formatında Bakanlığımızın internet sitesinde ve sosyal medya hesaplarında yayınlanmaktadır. 2020 yılında 4 Aralık itibarıyla 309 açıklama, 119 soruya cevap yapılmıştır.

Salgın çerçevesinde alınan önlemler, Dış Temsilciliklerimizin basın teması imkânlarını daraltmış olsa da, Dış Temsilciliklerimizce 2020 yılında (4 Aralık’a kadar), 99 mülakat gerçekleştirilmiş, 126 farklı basın kuruluşunda makale ve haberler yayınlanmıştır.

2020 yılında İdlip, koronavirüs salgınıyla küresel mücadele, Afrika Günü, Avrupa Birliği, turizm ve Doğu Akdeniz konularında Financial Times, Bild, Politico Europe, Washington Times ve Kathimerini’de yayınlanan makalelerim, Dış Temsilciliklerimizce de buldukları ülkelerde farklı dillerde yayınlanmıştır. Ülkemizin güvenli turizm politikasına ilişkin olarak yazdığım ve Alman medyasında yayımlanan “Bu Yaz Alman Dostlarımızı Güvenli Ve Huzurlu Bir Tatil İçin Türkiye’ye Bekliyoruz” başlıklı makalem de 5 Avrupa ülkesinde yayınlanmıştır.

2020 yılında yabancı ülkelere yapılan ziyaretler vesilesiyle yerel basına verdiğim mülakatlarda (24 Chasa, La Stampa, Agenzia

Nova, Hospodarske Noviny, Financial Times, CDN Dominik) dış politikamız hakkında bilgi verilmiştir. Salgın döneminde de, ülkemizin güvenli turizm politikası hakkında özellikle Alman medyasına verdiğim mülakatlarda (Süddeutsche Zeitung, ARD) yabancı kamuoyu aydınlatılmıştır.

Bakanlığımızın etkin şekilde kullanımına özen gösterdiği Türkçe Twitter sayfasının takipçi sayısı 4 Aralık itibarıyla 1.518.845'e, İngilizce Twitter sayfasının takipçi sayısı ise 85.029'a ulaşmıştır. Türkçe ve İngilizce'nin yanısıra Fransızca ve Arapça Twitter hesaplarımız da bulunmaktadır. Bugün itibarıyla resmi Twitter hesabımız, Avrupa ülkeleri Dışişleri Bakanlıkları arasında en çok takipçiye sahip resmi Dışişleri Bakanlığı Twitter hesabıdır. Bakanlığımızın Türkçe Facebook sayfasını takip eden kişi sayısı 314.800 civarındadır. Youtube sayfamız ise 1.576.000'nin üzerinde görüntülenme sayısına ulaşmıştır. Bakanlığımızın Instagram hesabı Ekim ayı başından itibaren aktif hale gelmiş olup, 4 Aralık itibarıyla güncel takipçi sayısı 13.160'ı geçmiştir.

Öte yandan, salgın sürecinde temsilciliklerimizle doğrudan ve hızlı iletişimi teminen, Bakanlığımız ile Koordinasyon ve Destek Merkezimizin resmi sosyal medya hesaplarını etkin bir şekilde kullanarak 7 gün 24 saat esasına göre vatandaşlarımızın taleplerini karşıladık. 4 Aralık itibarıyla resmi sosyal medya hesaplarımıza vatandaşlarımızdan gelen yaklaşık 30.000'i aşkın mesaja anlık olarak cevap verdik. Salgın sürecinde merkez ve yurtdışı teşkilatımızca sosyal medya üzerinden düzenli ve sürekli bilgi akışı sağlanarak vatandaşlarımızın hiçbir talebini cevapsız bırakmadık.

Kamu diplomasisi çalışmalarımız bağlamında internet sitemiz de önemli araçlarımızdan biridir. İnternet sitemizin ana sayfasını 1 Ocak-4 Aralık 2020 arasında ziyaret eden kişi sayısı 5.5 milyona ulaşmıştır. Öte yandan, internet sitemizin görüntülenme sayısı da 13.7 milyon civarındadır.

Bu çalışmaların yanısıra, 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun

çerçevesinde ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığıyla Bakanlığımıza yöneltilen soruların cevaplandırılması, Enformasyon Genel Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren “Bilgi Edinme Birimi” tarafından koordine edilmektedir. 4 Aralık itibarıyla Bakanlığımıza iletilen bu yılki toplam CİMER başvuru sayısı 36.309 olmuştur.

42. YURTDIŞI ve YURTIÇİNDE GENİŞLEYEN TEMSİL AĞIMIZ

Bakanlığımızın dış teşkilatı, bir genişleme sürecinden geçmektedir. 2002 yılında 163 olan dış temsilcilik sayımız, bugün itibarıyla 142 Büyükelçilik, 13 Daimi Temsilcilik, 91 Başkonsolosluk, 1 Konsolosluk Ajanlığı ve 1 Ticaret Ofisi olmak üzere toplam 248’e ulaşmış bulunmaktadır. Bu kapsamda, 2020’de Herat (Afganistan), Komrat (Moldova), Cape Town (Güney Afrika Cumhuriyeti) ve Banja Luka (Bosna-Hersek) Başkonsolosluklarımız açılmış, Musul ve Basra (Irak) Başkonsolosluklarımız yeniden faaliyete geçmiştir. Gine Bissau, Togo ve Uruguay’daki Büyükelçiliklerimiz ile Yeni Pazar (Sırbistan) Başkonsolosluğumuzun da yakın zamanda açılması öngörülmektedir. Kararları tekemmül etmiş bulunan ve karar süreci devam eden temsilciliklerimizle birlikte Bakanlığımızın yurtdışı teşkilatını oluşturan toplam temsilcilik sayısı önümüzdeki dönemde 275’e ulaşacaktır.

Dış temsilcilik sayılarımızdaki artışa paralel olarak, ülkemizde faaliyet gösteren yabancı temsilciliklerin sayısı da artmaktadır. Bu artış ülkemize gösterilen ilginin ve dış politikadaki etkinliğimizin bir başka göstergesidir. Bu çerçevede, 2002 yılında ülkemizde 166 yabancı temsilcilik bulunmaktayken bu sayı 2020 itibarıyla 289’a çıkmıştır.

Öte yandan, İstanbul, İzmir, Edirne, Antalya, Gaziantep, Hatay ve Diyarbakır’daki yurtiçi temsilciliklerimiz bir yandan buldukları şehirlerin yurtdışında tanıtımı yönünde faaliyetler üstlenmekte, diğer taraftan da iş çevreleri, sivil toplum, yerel yönetimler ve

üniversitelerimizin yurtdışıyla bağlantılarını kuvvetlendirmek yönünde adımlar atmaktadırlar.

43. YURTDIŞINDA YAŞAYAN VATANDAŞLARIMIZ

Yurtdışında yaşayan 7 milyona yakın vatandaşımızın 5,5 milyondan fazlası Batı Avrupa ülkelerinde yerleşiktir. Türkiye'ye kesin dönüş yapmış 3 milyon kadar insanımızla birlikte düşünüldüğünde yaklaşık 10 milyonluk bir kitleyi ilgilendiren, geniş kapsamlı bir göç olgusunun varlığı ortaya çıkmaktadır.

Yurtdışındaki Türk toplumuna yönelik politikamız, vatandaşlarımızın buldukları ülkelerin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarına etkin olarak katılmaları, aynı zamanda anavatanları, anadilleri ve kültürleriyle bağlarını korumalarıdır. Bu çerçevede, vatandaşlarımıza yönelik ayrımcılık, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve İslam karşıtlığı, vatandaşlarımızın buldukları ülkedeki siyasi katılımları, uyum ve entegrasyonları; anadil eğitimi, vatandaş dernekleri ve dernekleşme; "Gençlik Daireleri"yle alakalı velayet vakaları ve "Hukuk Danışmanlığı" hizmetleri konularında çalışmalarını yürütmekteyiz.

Yabancı düşmanlığı, ayrımcılık, ırkçılık ve İslam karşıtlığı son yıllarda özellikle Avrupa'da yükselmiştir. Batı Avrupa'da Müslüman nüfusun önemli bir bölümünü oluşturan Türk toplumu ayrımcı uygulama ve saldırıların doğrudan hedefi durumundadır. Yabancı düşmanlığı ve/veya ırkçılık saikli saldırıların takibi amacıyla Bakanlığımızda bir veri tabanı oluşturduk. Dış temsilciliklerimiz de yetkili yerel makamlar nezdinde girişim yapmakta ve mağdurlara ihtiyaç duydukları hukuki desteği sağlamaktadır. Bu konudaki hassasiyet ve endişelerimizi BM, Avrupa Konseyi ve AGİT gibi çoktarafli platformlarda dile getirmekte, karar tasarılarının/tavsiyelerin oluşmasında öncü rol üstlenmekteyiz.

Bu bağlamda, 9-10 Kasım'da gerçekleşen XII. Büyükelçiler Konferansı'nda duyurduğum çerçevede, Bakanlığım, bundan sonra yabancı düşmanlığı, İslam karşıtlığı ve göçmen karşıtlığı

gibi konularda bilhassa Batı'da yaşanan gelişmelere ilişkin yıllık raporlar hazırlayacak; bu raporlar yoluyla teşhir edilecek suçlara ilişkin yasal süreçler de yakından takip edilecektir.

Güçlenen Türkiye, artık yurtdışındaki vatandaşlarının sorunlarıyla daha etkin şekilde ilgilenebilmekte, görüş ve önerilerimiz ilgili ülkeler tarafından daha fazla dikkate alınmaktadır. Bakanlığım ayrıca, yurtdışındaki şehitliklerimiz, ikili "Sosyal Güvenlik Anlaşmaları", Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın anlaşmaları, "Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu" kanalıyla yurtdışında görevlendirilen öğretmen, okutman ve din görevlileriyle ilgili konuları yürütmekte, Türkiye Maarif Vakfı'nın yurtdışındaki eğitim-öğretim, ziyaret ve temaslarının takibini yapmaktadır.

44. VİZE VE KONSOLOSLUK KONULARI

Vatandaşlarımızın seyahat özgürlüğünü genişletecek çalışmalarımıza kararlılıkla devam etmekteyiz. Bu amaçla ülkelerle vize muafiyeti anlaşmaları akdetmekte, aynı şekilde bilhassa turizm gelirlerimizi artırma hedefiyle yabancıların da ülkemize seyahatlerini kolaylaştırmaktayız. 2002 yılı itibarıyla, umuma mahsus pasaport hamili vatandaşlarımız 42 ülkeye vizesiz seyahat edebilmekteyken, bugün bu sayı 74'e yükselmiştir. Gürcistan, KKTC, Moldova ve Ukrayna'yla başladığımız karşılıklı kimlikle seyahat imkânına, 10 Aralık'ta imzaladığımız protokolle Azerbaycan da dahil edilmiştir. Belarus'la da kimlikle karşılıklı seyahate olanak tanıyan bir düzenleme yapmak üzere çalışmalarımız sürmektedir.

Konsolosluk hizmetlerimizin temel hedefi, yurtdışındaki vatandaşlarımızın çıkarlarını korumak, konsolosluk hizmetlerini olabilecek en üst standartlara yükseltmek, hizmeti etkin ve hızlı şekilde muhataplarına ulaştırmaktır. Vatandaş odaklı bu yaklaşımla, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza sunulan konsolosluk hizmetlerinde nitelik ve nicelik açısından önemli artış ve çeşitlenme sağlanmıştır. Vatandaşlarımızın yurtdışındaki faaliyet ve temaslarının çoğalması, buna bağlı olarak daha fazla

sayıda adli, hukuki, ticari sorunlarla karşılaşmaları nedeniyle Bakanlığımızın konsolosluk hizmetlerine ilişkin görevleri her geçen yıl artmaktadır. Son bir yıl içinde dış temsilciliklerimiz tarafından 70'den fazla konuda 1,2 milyona yakın konsolosluk işlemi gerçekleştirilmiştir. Nöbetçi telefon uygulaması ve Konsolosluk Çağrı Merkezimiz ile vatandaşlarımızın mesai saatleri dışında günün her anında temsilciliklerimize kolaylıkla ulaşmalarını sağladık. Vatandaşlarımıza verilen konsolosluk hizmetlerinde kalitenin artırılması maksadıyla, ilgili kurumlarla elektronik entegrasyon yaparak konsolosluk işlemlerinin daha kısa sürede tamamlanabilmesini temin ettik. Konsolosluk hizmetlerimizi en etkin ve hızlı şekilde yürütmeye yönelik çalışmalarımızı önümüzdeki dönemde de sürdüreceğiz.

45. PROTOKOL FAALİYETLERİ

Yıl içinde Sayın Cumhurbaşkanımız, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız ve benim başkanlığımdaki heyetlerce yapılan 61yurtdışı ziyaretler ile karşılığımızca ülkemize gerçekleştirilen 89ziyaretlerin protokol düzenlemeleri Bakanlığımızca üstlenilmiştir.

Aynı dönemde ülkemize atanan 19 Büyükelçi için Güven Mektubu töreni ve Anıtkabir ziyareti gerçekleştirilmiş, yurtdışına atanan Büyükelçilerimiz, Başkonsoloslarımız ve Fahri Konsoloslarımız için 69 Güven Mektubu/Atama Belgesi düzenlenmiş, ülkemize atanan Büyükelçiler, Başkonsoloslar veya Fahri Konsoloslar için ise 43 adet Agreman veya Buyrultu Belgesi hazırlanmıştır. Yıl içindeayrıca 150'den fazla resmi ziyaret, uluslararası katılımlı davet veya toplantı icra edilmiş, Türkiye'de mukim Büyükelçiler ile Uluslararası Örgütlerin Temsilcilerince üst makamlarımızdan talep edilen 735 randevu talebine işlem yapılmış ve üst düzey zevata 2.941 mesaj iletilmiştir.

Ülkemizdeki yabancı diplomatik/konsüler misyonların ve uluslararası kuruluşların mensupları ve aile bireylerinin kimlik kartı, havaalanı giriş kartı ve motorlu taşıt alım veya ithal işlemleri de Bakanlığımızca yürütülmüştür.

46. ANLAŞMALAR

Uluslararası anlaşmaların imzalanmalarını takiben onay ve yürürlük işlemleri Bakanlığımızca yürütülmekte, gerekli kanun ve karar tasarıları Cumhurbaşkanlığına sevk olunmaktadır. Bu çerçevede, 1 Ocak-4 Aralık 2020 tarihleri arasında 138 anlaşmanın ikili ve çoktarafli düzeyde onay süreci tamamlanarak Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. 2020 yılı itibarıyla ayrıca 70 uluslararası anlaşmanın yürürlüğe giriş tarihleri tespit edilmiştir. Bakanlığımızca onay ve yürürlük tarihinin tespiti işlemleri kapsamında bu yıl toplam 326 anlaşma Cumhurbaşkanlığına sevk edilmiştir.

47. STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Bakanlığımızın düşünce kuruluşlarına ve akademik dünyaya açılan penceresi Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM), salgının küresel siyasi ve ekonomik düzeni nasıl etkilediği, yeni uluslararası ortamın hangi fırsat ve tehditleri beraberinde getireceği sorularına süratle yanıt aramak amacıyla müstesna uzman ve akademisyenlere ulaşmıştır.

Bu çerçevede, Antalya Diplomasi Forumu'yla birlikte ilk olarak, "Kovid-19 Sonrası Küresel Sistem: Eski Sorunlar, Yeni Trendler" başlığını taşıyan ve 26 seçkin Türk akademisyenin makalelerini içeren bir kitap yayınlanmıştır. SAM, daha sonra aynı soruları dünyanın farklı yerlerinden bir grup öndegelen entelektüele yöneltmiş ve "Kovid-19 Sonrası Dünya: İşbirliği mi Rekabet mi?" başlıklı kitap, tüm bu beyin gücünden istifadeyle yayınlanmıştır.

Bu yayınlarımızı, salgının neden olduğu kaydadeğer jeopolitik belirsizlik döneminde karar alıcıları destekleyecek önemli akademik çalışmalar olarak tanımlamak mümkündür.

Ayrıca, SAM Başkanlığımız himayesinde yurtiçi ve yurtdışında eğitim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı lisans öğrencilerinin katılımıyla "Sahada ve Masada Güçlü Diplomasi: Cumhuriyetimizin 100. Yılında Türk Dış Politikası" başlıklı bir

makale yarışması düzenledik. 175 öğrenciden alınan makalelerin değerlendirilmesi sonucunda dereceye giren öğrencilere plaketlerini takdim ettik. Öğrenciler eğitimlerine katkı olarak, para ödülü almalarının yanında resmi ziyaretlerimde heyetime dahil edilecekler.

48. DİPLOMASİ AKADEMİSİ

Çokboyutlu dış politikamızın etkin bir biçimde yürütülebilmesini sağlamak amacıyla günümüzün gerektirdiği her türlü bilgi ve beceriye sahip bir insan kaynağı oluşturma hedefi doğrultusunda Diplomasi Akademimiz tüm kademedeki memurlarımız için hizmet içi eğitim programları düzenlemektedir. Bu kapsamda 2020 yılında 491 mensubumuza çeşitli eğitimler verdik.

Bakanlığımızın kamu diplomasisi faaliyetleri bağlamında Akademimizin yabancı diplomatlara yönelik eğitim faaliyetleri ise, salgın şartlarından etkilense de uzaktan eğitim yöntemiyle 2020 yılında da sürdürülmüştür. Akademimizin kuruluşundan bu yana eğitim verdiği yabancı diplomat sayısı 2.695'e ulaşmıştır. Ayrıca, bu yıl Haiti, Togo ve Paraguay'la diplomasi eğitimi alanında işbirliğine dair Mutabakat Zabıtları imzalayarak bu alandaki Mutabakat Zaptı sayısını 100'e ve ayrıca Katar'la diplomat değişimine ilişkin Niyet Beyanı imzalayarak bu alandaki anlaşma sayısını da 17'ye çıkardık.

Akademimiz talep üzerine diğer kamu kurum ve kuruluşlarının dış ilişkilerle görevli personeliyle yurtdışına sürekli görevle atanan personeline yönelik olarak dış politika, protokol ve müzakere teknikleri gibi konularda 2020 yılında toplam 2.102 kamu görevlisine eğitim vermiştir.

49. TERCÜME VE ARŞİV FAALİYETLERİ

Tercüme Dairesi Başkanlığımızda, anlaşma, mutabakat zaptı, bildiri, konuşma metni, makale, nota, mektup, sözleşme, kararname, protokol ve çeşitli broşürler gibi belgeler olmak üzere, 1 Ocak-14 Aralık arasında Almanca, Arapça, Fransızca, İngilizce,

İspanyolca, Portekizce ve Rusça dillerinde toplamda 1.107.425 kelime çevrilmiştir. Ayrıca, çeviri konularına ilgi duyan ve bu konularda tecrübe kazanmak isteyen, ilgili dil bölümlerinin öğrencilerine staj imkânı tanınmıştır. Yılın ilk on bir ayında toplam 44 öğrenci bu olanaktan yararlanmış olup, ilk defa Farsça ve Rumence dillerinden de stajyer kabul edilmiştir.

Ülkemizin olduğu kadar bölgemizin de yakın tarihine ışık tutabilecek nitelikte belgelerle Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çoktarafli anlaşmaların muhafaza edildiği Bakanlığımız arşivinde, 2014 yılı sonu itibarıyla başlattığımız Arşiv Otomasyon Projesiyle toplam 51 milyon sayfa belgeyi sayısal ortama taşıdık.

Tasnif çalışmaları ve gizliliği kaldırma süreci tamamlanan arşiv belgelerimiz Devlet Arşivleri Başkanlığı sistemi üzerinden araştırmacıların istifadesine sunulmaya başlanmıştır. 11 ülkeyle ilişkilerimize dair 1919-1958 dönemine ait 32.444 belge, yaklaşık 105.299 sayfa araştırmacılara açılmıştır.

Akademik çevrelere referans teşkil edecek "Diplomatik Arşiv Yayınları" çalışmalarına özel önem atfediyoruz. Millî Mücadelenin 100. yılı münasebetiyle hazırlanan "100. Yılında 1919: Arşivimizden Belgeler" özel yayınımlarımız XI. Büyükelçiler Konferansı sırasında tanıtılmıştı. Ayrıca, "Arşiv Serisi" projemiz çerçevesinde, "Millî Mücadele Diplomasisi: 1919", "1939 İttifakı", "Saracoğlu Moskova Görüşmeleri", "Sadabad Paktı", "Filistin Meselesi 1918-1948" temalı yayınların basımında son aşamaya gelinmiştir.

Diplomatik arşiv alanında ikili işbirliğini geliştirmeye ve muhataplarımıza örnek olmaya devam ediyoruz. 22 ülkeyle bu konuda işbirliği mutabakatı imzaladık.

50. HABERLEŞME VE BİLİŞİM ALTYAPISI

Bakanlığımızın merkez ve yurtdışı teşkilatının teknolojik altyapısının mümkün olan en ileri seviyeye getirilmesine yönelik çalışmaları 2020 yılında da sürdürdük. Yeni açılan yurtdışı temsilciliklerimizin bilişim ve haberleşme altyapılarını kurduk,

gezici konsolosluk hizmetinin güvenli altyapısını geliştirdik, güncel bilişim hizmetlerine cevap veremeyen teknolojik altyapıları yeniledik ve personelimize gerekli eğitimleri verdik.

Kovid-19 salgınının ortaya çıkardığı yeni koşullar çerçevesinde birimlerimizin katıldığı ve evsahipliği yaptığı ulusal ve uluslararası düzeydeki videokonferanslar için gerekli teknik donanım ve altyapı imkanlarını geliştirdik. Konsolosluk ağrı Merkezi başta olmak üzere vatandaşlarımıza yönelik 7 gün 24 saat esasında hizmet veren birimlerimizin sistem güvenliğini sağlayarak uzaktan çalışma imkânı oluşturduk. Keza dönüşümlü mesai düzeni uygulayan veya koronavirüs vakaları görülen bazı dış temsilciliklerimizin de uzaktan çalışabilmesi için gerekli teknik imkanları sağladık. Uzaktan çalışmanın yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalarımıza devam etmekteyiz.

Vatandaşlarımızın Konsolosluk hizmetlerine ilişkin sorularına anlık olarak yazılı cevap vermek amacıyla sanal sohbet robotu “Hızır” uygulamasını devreye sokmak üzere yazılım çalışmalarımızı sürdürmekteyiz.

Ülkemizin uluslararası etkinliğinin artmasıyla birlikte Bakanlığımın doğrudan hedef olduğu siber saldırılardan korunmak için siber güvenlik cihaz ve uygulamalarımızı çeşitlendirme ve güçlendirme yönündeki çalışmalarımız 2020 yılında da devam etmiştir. Ayrıca, bilişim alanında elde ettiğimiz tecrübeleri ilgi gösteren ve talep eden dost ve kardeş ülkelerle paylaşmayı sürdürdük.

51. PERSONEL KONULARI

Bakanlığımızın merkez ve yurtdışı teşkilatında hâlihazırda her seviyede toplam 6.873 personel görev yapmaktadır. Merkez teşkilatımızda 2.121, yurtdışı temsilciliklerimizde ise 4.752 personel görev yapmaktadır. Bunun yanısıra, güvenlik riskinin yüksek olduğu ülkelerdeki temsilciliklerimiz nezdinde özel harekât eğitilmiş Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) personeli üçer aylık dönemlerle geçici olarak görevlendirilmektedir. Hâlihazırda toplam 230 özel harekât eğitilmiş EGM personeli 19 dış temsilciliğimizde

görev yapmaktadır. 15 Temmuz hain darbe girişimi öncesi ve sonrasında FETÖ başta olmak üzere terör örgütleriyle iltisakı sebebiyle 617 personelin Bakanlığımızla ilişkisi kesilmiştir. Bunların 507'si diplomatik kariyer memurudur.

Dış politikamızın geniş vizyonu ve yüksek hedeflerinin bir sonucu olarak Bakanlığımızın artan nitelikli personel ihtiyacına binaen, son olarak düzenlenen sınavlarla 75 Meslek Memuru, 75 Konsolosluk ve İhtisas Memuru ve 30 Mütercim istihdam edilmiştir. Önümüzdeki dönemde gerçekleştireceğimiz sınavlarla toplam 80 diplomatik kariyer memurunu daha Bakanlığımıza kazandırmayı hedeflemekteyiz. Bu sınavlarla İngilizce, Almanca ve Fransızca'nın yanı sıra, İtalyanca, İspanyolca, Japonca, Çince, Rusça, Arapça, Farsça, Portekizce, Yunanca gibi farklı dillere hâkim personelin istihdam edilmesini amaçlamaktayız.

52. İDARİ VE MALİ İŞLER

Yatırım ödeneklerimizi dış politikamızın önceliklerine göre belirlenen yıllık programımızdaki hedeflerin hayata geçirilmesi için kullanılmaktadır. 2020 yılında yeni açılan temsilciliklerimizin, başta temsil özelliklerine uygun hizmet binalarında yerleşimlerinin sağlanması olmak üzere gerekli fiziki koşul ve imkânlarla kavuşturulması için çalışmaları sürdürdük.

a) 2020 Yılı Yatırım Programı kapsamındaki harcamalarımız:

Bakanlığımızın 2020 Yılı Yatırım Programında yer alan inşaat, onarım ve satın alma işleri için tahsis edilen ödenekler şu şekilde gerçekleşmiştir:

PROJELER	BÜTÇE
Yurtdışı inşaat işleri	330.000.000 TL
Yurtdışı onarım işleri	50.000.000 TL
Yurtdışı muhtelif etüd-proje işleri	3.033.000 TL
Yurtiçi inşaat işleri	1.501.000 TL
Yurtiçi onarım işleri	6.039.000 TL
Yurtdışı satın alma işleri	7.727.000 TL
TOPLAM	398.300.000 TL

Toplam 398.300.000 TL tutarındaki ödenekten yurtiçi ve yurtdışı inşaat/onarım işleri için 2020 Aralık ayı itibarıyla 318.251.476 TL harcanmıştır.

b) 2021 yılı Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar:

Bakanlığımızın 2021 Yılı Yatırım Programında yer alan inşaat, onarım ve satın alma işleri için talep edilen ödenekler:

PROJELER	BÜTÇE
Yurtdışı inşaat işleri	485.000.000 TL
Yurtdışı onarım işleri	72.152.000 TL
Yurtdışı muhtelif etüd-proje işleri	5.000.000 TL
Yurtiçi inşaat işleri	8.644.000 TL
Yurtiçi onarım işleri	11.900.000 TL
Yurtdışı satın alma işleri	8.492.000 TL
TOPLAM	591.188.000 TL

2021 yılında bütçemiz içinde yer alan yatırım ödeneklerinin önemli bölümü, ihaleleri önceki yıllarda gerçekleştirilmiş ve sözleşmeye bağlanmış inşaat ve onarım işlerinin devam ettirilmesi amacıyla kullanılacaktır.

Bu çerçevede; New York yeni Türkevi Binası inşaatına devam edilecek; yeni açılacak temsilciliklerimizin yerleşimi amacıyla kançılara ve ikametgâh olarak kullanılmak üzere kiralanacak

veya satın alınacak binaların hizmete ve temsile uygun hale getirilmesi için zorunlu onarım ve tadilat işleri yapılacaktır.

c) Kiralama Giderleri:

Henüz devlet malı yerleşim düzenine kavuşturulamamış temsilciliklerimizin hizmet, resmi konut ve lojman binaları ile ortaya çıkabilen garaj ve makine teçhizat ihtiyaçları kiralama yoluyla giderilmektedir.

Bu kapsamda, yurtdışındaki temsilciliklerimizin ihtiyacına binaen 2020 yılında dokuz yeni bina kiralanmış olup, Bakanlığımızın yurtdışındaki tüm kiralama giderleri için Aralık 2020 itibarıyla toplam 302.680.267,48 TL harcama yapılmıştır.

d) Dış Temsilcilik binalarımızın tefrişi:

Yurtdışı temsilciliklerimizin demirbaş eşya ihtiyaçlarının mali mevzuat ve bütçe olanakları dâhilinde karşılanmasına 2020 yılında da devam edilmiştir.

Dış temsilciliklerimizin kapsamlı ve kısmi tefrişat giderleri için 2020 yılı sonuna kadar toplam yaklaşık 11.200.000 TL harcama yapmayı öngörmekteyiz.

2021 yılında New York Yeni Türkevi Binasının kançılarya /ofis bölümleri ile 4 Büyükelçiliğimiz ve 11 Başkonsolosluğumuzda tefrişat çalışmalarını başlatmayı, devam etmeyi veya tamamlamayı planlamaktayız.

Bu çerçevede, 2021'deki en büyük tefrişat çalışması, inşası 2021 Mayıs ayına kadar tamamlanması öngörülen 9.500 m² kapalı alana sahip BM Daimi Temsilciliği ve New York Başkonsolosluğu kançılarya/ofis bölümlerinin yer aldığı New York Yeni Türkevi Binasında yürütülecektir.

Dış temsilciliklerimizin tefrişat giderleri için 2021 yılında toplam 29.500.000 TL harcama yapmayı öngörmekteyiz.

e) Taşıt alımları:

Yurtdışındaki temsilciliklerimizin ulaşım ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması ile temsil hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla kullanılan taşıtlarımız, ülkemizden yurtdışına gerçekleştirilen ziyaretler sırasında da devlet erkânına ve resmi heyetlerimize tahsis edilmektedir.

Onlarcası terör saldırılarında şehit düşmüş, çok sayıda ülkede terör tehdidine maruz kalan ve çatışma bölgelerinde görev yapan personelimiz açısından güvenlik zafiyeti doğurulmamasını teminen, Bakanlığımıza bugüne kadar sağlanan desteğin önümüzdeki yıllarda da devam etmesi ve ekonomik ömrünü tamamlamış özellikle zırhlı taşıtların bütçe imkânları ölçüsünde yenilenmesi önem arz etmektedir.

Yurtdışındaki temsilciliklerimizin envanterinde kayıtlı olan taşıtların %36,3'lük bölümü 10 yaşın, %9,2'lik bölümü ise 15 yaşın üzerindedir. 2021 yılında Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu tasarısında Bakanlığımıza 26 adet taşıt satın alma kotası tahsis edilmiştir.

53. BÜTÇE TEKLİFİ

Bütçe teklifimiz, 2021 yılı Merkezi Yönetim Bütçesi ödeneklerinin dağıtıldığı 68 programdan biri olan "Dış Politika" programı kapsamında belirlenen faaliyetlere uygun olarak ve program bütçe esasları dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Yurtiçinde ve dışında Bakanlığımızın fiziki ve mali imkânlarının yeterli düzeye yükseltilmesi, dış politikamızın saygın ve başarılı bir şekilde uygulamaya konulmasında önem taşıyan unsurların başında gelmektedir.

Girişimci ve insani dış politikamızın bir sonucu olarak çeşitli alanlarda ve coğrafyalarda yeni görev ve sorumluluklar üstlenmeyi sürdüren Bakanlığımıza 2021 yılı Merkezi Yönetim

Bütçe Kanun Teklifiyle 5.786.984.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Bu bağlamda, Bakanlığımın bütçesinin Merkezi Yönetim Bütçesi içindeki payı, 2021 yılı için binde 4,30 olmuştur.

TBMM'ye sunulan bütçe ödeneğimizin ana harcama kalemleri itibarıyla dağılımı aşağıda sunulmaktadır.

Personel giderleri	2.265.844.000 TL
Sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri	167.808.000 TL
Mal ve hizmet alım giderleri	660.561.000 TL
Cari transferler	2.010.752.000 TL
Sermaye giderleri	681.323.000 TL
Borç verme	696.000 TL
Toplam	5.786.984.000 TL

Dışişleri Bakanlığı 2019 yılı Kesin Hesabı:

2019 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunuyla Bakanlığıma 4.635.760.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Yıl içerisinde anılan ödenek miktarına yedek ödenekten 296.270.000 TL, kurumlar arası aktarmalarla 73.271.300 TL ve özel gelir karşılığı olarak 113.769.709 TL olmak üzere toplam 483.311.009 TL ödenek eklenmiştir. 1.022.194 TL ödeneğin kurumlar arası aktarmalarla düşülmesi neticesinde yılsonu ödeneğimiz 5.118.048.815 TL olmuştur. Mevcut ödeneğin 4.695.447.460 TL'si tasarruf tedbirlerine uyularak kullanılmış, 92.716.009 TL'si özel ödenek olarak ertesi yıla devretmiştir.

Dışişleri Bakanlığı Stratejik Planı (2019-2023) ve 2021 Yılı Performans Programı

Bakanlığım, 2006 yılından bu yana Stratejik Plan hazırlayan diğer Kamu Kurum ve Kuruluşlarından farklı olarak ilk kez 2019-2023 dönemini kapsayan Stratejik Planı'nı katılımcı bir anlayışla ve tüm paydaşlardan alınan görüş ve öneriler doğrultusunda hazırlamıştır.

“Ülkemizin ve vatandaşlarımızın menfaatlerini en iyi şekilde korumak için insani, girişimci ve çok boyutlu diplomasiyi barışçıl bir işbirliği anlayışıyla uygulamak” misyonunu üstlenen Bakanlığım, görevlerini yerine getirirken “Güvenli bir gelecek için köklü, güçlü, girişimci ve insani diplomasi yürütmek” vizyonuyla hareket edecektir.

Hesapverebilirlik ve mali saydamlık ilkeleri çerçevesinde kamuoyunu bilgilendirmek üzere yayınlanmış olan Stratejik Planımız, 6 stratejik amaç altında, 16 hedef ve 29 performans göstergesinden oluşmaktadır.

Diğer taraftan, geçen yıl uygulamaya geçilen program bütçe esasları çerçevesinde 2021 yılı Performans Programımız da hazırlanmıştır.

54. BÜTÇE TEKLİFİ (AB Başkanlığı)

AB’ye katılım sürecinin yönetilmesi sorumluluğunu üstlenerek ülkemizin demokratik ve sosyo-ekonomik dönüşümünde önemli bir rol oynayan AB Başkanlığımız, AB’ye tam üyelik hedefimiz doğrultusunda, vatandaşlarımızın yaşam standartlarını en üst seviyeye çıkarmaya odaklanan bir anlayışla çalışmalarına devam etmektedir.

AB Başkanlığımız, yetişmiş ve nitelikli insan gücünün bir kurumun başarısındaki en önemli girdi olduğunun bilinciyle, insan kaynakları politikalarını şekillendirmekte, liyakat ve uzmanlaşmaya özel önem vermektedir. AB Başkanlığımızda uzman personel sayısı toplamda 146’dır. Dolayısıyla 296 olan toplam memur personel sayımız içinde kariyer memurları, yaklaşık %50 oranıyla dikkat çekici bir yer tutmaktadır.

%22’sinden fazlası 35 yaş ve altında olan kariyer memurlarımızın (32 kişi 35 yaş altı) mesleki gelişimine de azami önem verilmektedir. Çalışanlarımızın yüksek lisans ve doktora yapmaları teşvik edilmektedir.

AB Başkanlığı kurulduğu günden itibaren kadın çalışan sayısı açısından örnek bir kurumdur ve iş hayatında kadın çalışanların temsili açısından öncü rol üstlenmektedir. Bugün Başkanlığımızdaki kariyer memurlarımızın %57'sini (83 kadın kariyer memuru), tüm kadrolu çalışanların %52'sini (toplam kadın çalışan 154) ve hizmet birimlerimizin yöneticilerinin ise %67'sini kadınlar oluşturmaktadır.

AB'ye katılım yolunda, faaliyetleri giderek artan AB Başkanlığının yüklendiği görevler çerçevesinde, 2021 yılı bütçemizin ilgili kalemlerine ihtiyaç duyulan ödenekler konmuştur.

Orta Vadeli Mali Plan ile AB Başkanlığına 2021 yılı için 787.432.000 TL tahsis edilmiştir. Bunun 94.682.000 TL'si AB Başkanlığına, 692.750.000 TL'si ise AB'nin en büyük programlarından biri olan Erasmus + Programını yürüten AB Eğitim ve Gençlik Merkezi Başkanlığına (Ulusal Ajans) aittir.

Erasmus+ ile her yıl 60.000 civarında öğrencimize, gencimize, çırağımıza, kalfamıza, öğretmenimize ve engellimize, diğer Avrupa ülkelerinde eğitim, staj ve araştırma imkanı sunulmaktadır. Ülkemiz her yıl 6.000 civarında yabancıya benzer imkanları sunmaktadır. Programa katıldığımız 2004'ten bu yana, Ulusal Ajansımız toplam 540.000 vatandaşımızın ve 130.000 diğer ülke vatandaşının Erasmus+ programından yararlanmasını sağlamıştır.

AB Başkanlığının 2021 yılı Bütçesinin Ana Harcama Kalemleri Bakımından Dağılımı:

TBMM'ye sunulan 787.432.000 TL tutarındaki bütçe ödeneğimizin ana harcama kalemlerine göre ödenek miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

	2021-2023 OVMP
Personel+ SGK Primi Giderleri	54.984.000
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	26.226.000
Cari Transferler	698.732.000
AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkez Başkanlığına (Ulusal Ajans)	692.750.000
Diğer Cari Transferler	5.982.000
Sermaye Giderleri	4.000.000
Sermaye Transferleri	3.490.000
Toplam	787.432.000

AB Başkanlığının 2019 yılı Kesin Hesabı:

2019 malî yılında AB Başkanlığı'na toplam 560.728.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Ancak, yıl içinde AB Eğitim ve Gençlik Merkezi Başkanlığına 412.000.000 TL ek ödenek aktarılması neticesinde yılsonu ödeneği 972.728.000 TL olmuştur. Bu ödeneğin 958.812.031 TL'si harcanmış, 13.915.969 TL'si ise iptal edilmiştir.

2020 YILI BÜTÇESİNE İLİŞKİN BİLGİLER

2020 malî yılında AB Başkanlığı'na toplam 656.672.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Bu tutarın 86.811.000 TL'si AB Başkanlığına, 569.861.000 TL'si ise AB Eğitim ve Gençlik Merkezi Başkanlığına aittir.

2020 yılı içinde AB Eğitim ve Gençlik Merkezi Başkanlığına 502.000.000 TL ek ödenek alınmıştır. Dolayısıyla toplam bütçe 1.158.229.000 TL olmuştur. Toplam ödenekten Kasım ayı itibarıyla 1.132.841.059 TL'lik kısmı harcanmıştır.

YATIRIM PROGRAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

2020 Yılı Yatırım Programı kapsamındaki harcamalarımız:

Projeler	Ödenek	Harcama (Ocak- Kasım)
Muhtelif İşler	2.582.000 TL	1.368.862 TL
Karadeniz Havzası/Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı ve EaSI (İstihdam ve Sosyal Yenilik) Programı	4.613.000 TL	2.726.090 TL
TOPLAM	7.195.000 TL	4.094.952 TL

2021 Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan projeler:

Projeler	Ödenek
Muhtelif İşler	4.000.000 TL
Karadeniz Havzası/Bulgaristan Sınır Ötesi İşbirliği Programı	3.490.000 TL
TOPLAM	7.490.000 TL

55. BÜTÇE TEKLİFİ (TÜRKAK)

Bakanlığımızın ilgili kuruluşu olan Türk Akreditasyon Kurumunda (TÜRKAK) hâlihazırda toplam 174 personel görev yapmaktadır. Bunların kadro unvanları 1 Genel Sekreter, 2 Genel Sekreter Yardımcısı, 7 Başkan, 4 Müdür, 60 Akreditasyon Uzmanı, 24 Akreditasyon Uzman Yardımcısı, 2 Genel Sekreterlik Müşaviri, 1 Hukuk Müşaviri, 1 İç Denetçi, 1 Mali Hizmetler Uzmanı, 1 Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı, 31 İdari Personel ve 39 Sürekli İşçidir.

TÜRKAK, kurulduğu dönemde faaliyetlerini kiraladığı hizmet binasında yürütürken 2014 yılı Ekim ayında kendi öz kaynaklarıyla satın aldığı yeni hizmet binasına taşınmıştır. Mevcut

hizmet binası brüt 5.600 m², net 3.600 m² kullanım alanı olan, ofisler, eğitim ve konferans salonu ile kapalı ve açık otoparkı bulunan bir binadır. Uygunluk değerlendirme kuruluşlarını akredite etmek, bu kuruluşların ulusal ve uluslararası standartlara göre faaliyette bulunmalarını ve bu suretle uygunluk değerlendirme kuruluşlarınca düzenlenen belgelerin ulusal ve uluslararası alanda kabulünü temin etmek misyonu ile faaliyet gösteren TÜRKAK'ın 2019 yılında 1.774 olan akredite kuruluş sayısı, 2020 yılı Ekim ayı itibarıyla 1.841'e yükselmiş olup, akredite kurum sayısında her yıl gözlemlenen bu artış bu kuruluşlara yönelik olarak TÜRKAK tarafından verilmekte olan hizmetlerin ifasında görev almak üzere ilave insan kaynağı ihtiyacı doğurmaktadır. Bu ihtiyacı gidermek amacıyla gerçekleştirilecek personel alımları sebebiyle halen kullanılan Kurum hizmet binası ve çevresinin fiziki ortamının yetersiz kalacağı görülmektedir. Ayrıca kurumun hem kendi personeline hem de dış paydaşlara vermiş olduğu eğitim hizmetleri de ciddi bir artış göstermiş ve sözkonusu hizmetin mevcut hizmet binası ile karşılanmasında yetersiz kalınması nedeniyle eğitimlerin çoğunun kurum dışı eğitim alanlarında verilmesi gerekmiştir.

Orta vadede hem insan kaynaklarının güçlendirilmesi amacıyla yeni personel alımı hem de eğitim faaliyetlerindeki artış dikkate alındığında yeni bir hizmet binasına ihtiyaç duyulacağı değerlendirilmektedir. Bu ihtiyacı karşılayabilmek maksadıyla, Ankara İli, Çankaya İlçesi, Çayyolu Mahallesiinde bulunan Hazine'ye ait 42.203 ada, 2 parsel numaralı, 12.529 m² yüzölçümlü taşınmazın 11.046 m²'lik Hazine hissesi, 4706 sayılı Kanununun 4/f maddesi uyarınca TÜRKAK Yönetim Kurulu Kararı ile Kurum yerleşkesi yapılmak üzere 39.800.000 TL bedel karşılığı satın alınmıştır. Arsanın, 1.483 m²'lik kalan kısmı ise 6 Temmuz'da 3.337.000,00 TL bedel karşılığı satın alınmış olup, yeni hizmet binası yapımına yönelik ön teknik çalışmalara başlanmıştır.

TÜRKAK tarafından satın alınmış makam aracı bulunmamakta olup; 2020 yılında kiralama yoluyla 4 hizmet aracı kiralanmıştır. 2021 yılı için de bu sayı değişmeyecektir.

Son yıllarda Kurumda, bilgi sistemleri ve siber güvenlik için hem donanım hem de yazılım olarak kapasite artırımı ve yenilenme yatırımları yapılmış, çeşitli otomasyon projeleri geliştirilmiştir.

2021 Yılı Bütçesi

08.10.2020 tarihinde yayımlanan Orta Vadeli Mali Planla 2021 yılı için TÜRKAĞ'a 42.301.000 TL ödenek verilmiştir.

Bu durumda 2020 yılında 26.108.000 TL olan TÜRKAĞ bütçesi, 2021 yılında 16.193.000 TL (yaklaşık %62) artış göstermiştir.

TÜRKAĞ 2021 yılı Bütçesinin Ana Harcama Kalemleri Bakımından Dağılımı:

TBMM'ye sunulan **42.301.000 TL** tutarındaki bütçe ödeneğimizin ana harcama kalemlerine tahsis edilmesi öngörülen miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Personel giderleri	19.898.000 TL
Sosyal güvenlik kurumlarına devlet primi giderleri	2.248.000 TL
Mal ve hizmet alım giderleri	17.155.000 TL
Cari transferler	1.231.000 TL
Sermaye giderleri	1.769.000 TL
Toplam	42.301.000 TL

2021 yılı bütçe teklifinde TÜRKAĞ'a tahsis edilen 42.301.000 TL'lik ödenek ile Kurumumuz bütçesinin Merkezi Yönetim Bütçesi içindeki payı 2021 yılı için yaklaşık binde 0,31'dir.

TÜRKAĞ 2019 yılı Kesin Hesabı:

2019 mali yılında TÜRKAĞ'a toplam 23.185.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Ancak yıl içinde 23.497.600 TL Likit Karşılığı Ek

Ödenek eklenmesi neticesinde yılsonu ödeneği 46.682.600 TL olmuştur. Bu ödeneğin 36.056.391 TL'si harcanmış, 10.626.208TL'si iptal edilmiş olup, ertesine yıla devreden ödenek bulunmamaktadır.

YATIRIM PROGRAMINA İLİŞKİN BİLGİLER

a) 2020 yılı Yatırım Programı kapsamındaki harcamalarımız:

2020 yılı Yatırım Programı ile verilen ve yıl içinde yapılan Likit Karşılığı Ek Ödenek işlemleri neticesinde ödenek durumu aşağıdaki gibidir:

	BÜTÇE
Mamul Mal Alımları	2.188.000 TL
Gayri Maddi Hak Alımları	3.235.000 TL
Gayrimenkul Alımları ve Kamulaştırması	3.350.000 TL
Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	570.000 TL
TOPLAM	9.343.000 TL

b) 2021 yılı Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar:

2021 yılı Yatırım Programında tahsis edilen ödenekler:

	BÜTÇE
Mamul Mal Alımları	120.000 TL
Gayri Maddi Hak Alımları	1.479.000 TL
Gayrimenkul Büyük Onarım Giderleri	170.000 TL
TOPLAM	1.769.000 TL

Saygıdeğer Milletvekillerimize Bakanlığım ve bağlı kurumların bütçelerine desteklerinden dolayı teşekkür ediyorum.

Bu vesileyle 2021 yılı bütçesinin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyor, Bakanlığım adına saygılar sunuyorum.